

Parodos rengėjai

Gabija Čepulionytė,
Jurgita Ignotienė,
doc. Linas Didvalis,
dr. Arvydas Kumpis,
dr. Linas Venclauskas,
Saulius Valius,
Ona Vėliūtė ir
Nacionalinės bibliotekos darbuotojai:
Gediminas G. Akstinas,
dr. Jolanta Budriūnienė,
Eglė Karalienė,
Viktorija Pukėnaitė-Pigagienė,
Laura Strabulė,
Aušra Trakšelytė

Organizatoriai

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Japonijos ambasada Lietuvoje

100 100TH ANNIVERSARY
OF FRIENDSHIP
LITHUANIA-JAPAN

Ryšiai Kizuna

parodos
gidas

2022 m. lapkričio 14 d. –
2023 m. sausio 31 d.

Pagrindiniai
partneriai

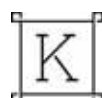

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Rėmėjai

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

TOSHIBA

Toshiba International Foundation

Organizatoriai nuoširdžiai dėkoja visoms įstaigoms ir asmenims, kurie prisidėjo skolindami dokumentus parodai, jos katalogui ir elektroniniam archyvui, konsultuodami ir kitaip remdami parodos idėją:

Kauno šokio teatrui „Aura“
Berniukų ir jaunuolių chorui „Ažuoliukas“
VšĮ „Baltijos vėjai“
VšĮ „Bonsai studija“
Sigutei Chlebinskaitei
Gifu prefektūrai
Antanui Gusčiui
Yumiko Nunokawa
Sachiyo Iwasaki
Romui Jankauskui
Dainiui Kamaičiui
Algirdui Kudziui
VšĮ „Kultūrinės ir organizacinės idėjos“
Miglei Lebednykaitei
Lietuvos centriniam valstybės archyvui
Lietuvos ir Japonijos asociacijai
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai
Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejui
Labdaros ir paramos fondui „Japoniškas sodas“
Aidai Martinaitytei
Jono Meko vizualiųjų menų centrui
Liudui Mockūnui
Edgarui Montvidui
Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui
„Ritoja.lt“
Simonui Strelcovui
VšĮ Sugiharos fondui „Diplomatai už gyvybę“
Robertui Šervenikui
Šiuolaikinio meno centrui
Laimutei Vanagienei
Rasai Varvuolienei
Vilniaus universiteto Botanikos sodui
Vytauto Didžiojo universiteto Azijos studijų centrui
Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos bibliotekai
Aurelijui Zyku

Ryšiai Kizuna

Paskutinėmis 2022 m. spalio dienomis aukščiausio lygio Lietuvos ir Japonijos Ministrų Pirmininkų susitikime Japonijoje buvo sutarta dvišalius Lietuvos ir Japonijos santykius pakelti iki strateginės partnerystės lygio. Tai aukščiausia dvišalio bendradarbiavimo viršukalnė, į kurią kopta ištiesą šimtmetį – nuo 1922 m. gruodžio 20 d., kai Japonijos Vyriausybė pasirašė Lietuvos Respublikos pripažinimo aktą, simboliškai tapusį diplomatinių ryšių / kizuna pradžia.

Šioje parodoje, skirtoje Lietuvos ir Japonijos draugiškų santykių šimtmečiui paminėti, norime papasakoti apie ryšius / kizuna. Keliaudami per skirtingus istorijos laikotarpius, pradėdami nuo XIX a. antrosios pusės, kai Lietuva dar priklausė Rusijos imperijai, o Japonija – ką tik uostus užsienio šalims atvėrusi ir modernizacijos keliu pradėjusi žengti valstybė, norime parodyti, kaip abiejų šalių santykiai plėtojosi ir vystėsi, kokie įvykiai, dokumentai ar asmenybės tapo šio proceso simboliais ir riboženkliais.

Ryšiai / kizuna čia – ne tik istorijos datos, archyviniai dokumentai ar sutartys, bet ir žmonės: draugai ir bendraminčiai, kolegos ir partneriai, diplomatai, valstybių vadovai ir verslininkai, vertėjai, aktoriai, muzikantai ir dailininkai – visi, kurių idėjos, svajonės ir darbai persipina, kuria naujus ryšius ir sąsajas, tęsia senas ir duoda pradžią naujoms tradicijoms ir istorijoms.

Ar tą 1862 m. rugsėjo rytą Kaune pakeliui iš Sankt Peterburgo į Karaliaučių tik papusryčiauti viename miesto viešbučių išsilaipinę japonai galėjo bent numanyti apie Steponą Kairį, pirmųjų knygelių apie Japoniją autorių? O šis ar galėjo pagalvoti apie žurnalistę Kumiko Hirano, po daugiau nei šimto metų japoniškai parašiusią apie jį knygą? O Mikalojus Konstantinas Čiurlionis ar būtų patikėjęs, kad Tokijuje bus suorganizuota pirmoji užsienyje po nepriklausomybės atgavimo jo darbų paroda, kad per Jono Meko filmus į Lietuvą jis atves lingvistą profesorių Ikuo Muratą ir kompozitorių Ichiro Kato, kad profesorius Vytautas Landsbergis ir Jurgis Mačiūnas taip pat jo vardu bus susaistyti su Japonija?

Ypatingą vietą šioje parodoje užima knygos: grožinės literatūros ir poezijos vertimai, paveikslėlių knygos, mokslo monografijos, kelionių apybraižos, žodynai, vadovėliai. Jos ne tik byloja apie diplomatinis, kultūrinius ar ekonominius ryšius / kizuna, iš kurių atsirado, bet ir pačios tampa naujų ryšių / kizuna kūrimo priemone, įtraukiančia kiekvieną iš mūsų.

Parodos organizatoriai ir rengėjai nuoširdžiai dėkoja visiems, prisidėjusiems prie šios parodos įgyvendinimo, ir tikisi, kad pasakojimas apie Lietuvos ir Japonijos ryšius / kizuna taps atspirties tašku, kuriant tolesnius ir įprasminant jau esamus.

Istoriniai, kultūriniai ir diplomatiniai ryšiai

Iki oficialių santykių užmezgimo

Lietuvos ir Japonijos diplomatinių santykių 100-metis minimas 2022 m., tačiau tai nevisiškai atspindi šalių ryšių istoriją. Pirmieji japonų apsilankymai Lietuvoje fiksuojami 1862 m., kai čia lankėsi Bunkyū misija, o joje dirbęs jaunas vertėjas Yukichi Fukuzawa savo dienoraštyje pamini aplankytą Kauną. 1892 m. vasario pabaigoje per Lietuvos teritoriją keliavęs Japonijos karininkas Yasumasa Fukushima įspūdžius aprašė dienoraščiuose, o vietinių gyventojų akimis viešnagė buvo aprašyta periodiniame leidinyje „Kauno gubernijos žinių priedas“ („Pribavlenye k Kovenskim gubernskim vedomostiam“).

Pažintis su Japonija lietuviškuose tekstuose taip pat skaičiuoja daugiau nei 100 metų. Remiantis tyrimais, pirmi straipsniai apie Japoniją lietuviakalbėje spaudoje randami 1891-aisiais – laikraštyje „Žemaičių ir Lietuvos apžvalga“. Šiame Tilžėje leistame katalikiškame laikraštyje publikuotas tęstinis straipsnis apie katalikų misionierių veiklą „Japonijos muczelninkai“, kurį autorius pasirašė J. Karvedžio slapyvardžiu. Straipsnis, išspausdintas per penkiolika numerių, pasakoja apie XVII a. katalikų misionierių problemas Japonijoje. Be šio istorines problemas pristatančio teksto, sporadiškai buvo pateikiamos žinutės apie Žemės drebėjimus Japonijoje ir pirmąjį Japonijos–Kinijos karą.

Vėliau spaudoje pavienes naujienas pakeitė žinių srautas iš pirmojo Japonijos–Rusijos karo lauko. Pirmajame dienraštyje lietuvių kalba „Vilniaus žinios“ dažniausiai buvo pateikiamos verstos žinutės iš telegramų tarnybos. Jos kartais buvo pajvairinamos laiškais iš fronto ir grįžusių karių pasakojimais.

Pirmoji respublika

1922 m. Japonija pripažino Lietuvos nepriklausomybę. Tai buvo pirmas ir bene svarbiausias žingsnis dvišalių santykių istorijoje. Vis dėlto dėl didelio atstumo tarp Japonijos ir Lietuvos intensyvūs diplomatiniai ir politiniai ryšiai nebuvo plėtojami. Tarpukario laikotarpiu šalys pasirašė dvi sutartis: sutartį dėl vizų panaikinimo (1929 m. vasarį) bei Prekybos ir laivininkystės sutartį (1930 m. gegužę). Nors Tokijuje dirbo Lietuvos garbės konsulas Masaji Yasaka, diplomatinių santykių nespėta išvystyti iki ambasados ar konsulato.

Nepaisant to, Japoniją ėmė pasiekti vis daugiau lietuvių. Be keliautojo Mato Šalčiaus, į Tekančios Saulės šalį 1933 m. nuvyko ir visam laikui joje pasiliko misionierius Albinas Margevičius. Katalikų spaudos publikacijose įprastai būdavo naudojamos kultūrinės klišės Japonijai egzotizuoti, o Margevičius, saleziečių ordino vienuolis, Japoniją deegzotizavo, išryškino šalies modernumą ir ją pristatė Vakarų civilizacijos kontekste: „Šiandien tas miestas [Tokijas, aut. past.], lenk-

tyniuojąs su Londonu ir Naujorku ir, [Margevičius, aut. past.] manąs, kad greitai laiku juos pralengsias.“ Būtina pažymėti, kad Margevičius buvo vienas pirmųjų lietuvių, Japoniją pristačiusių remiantis asmenine patirtimi.

Japoniją lietuviams pristatė ne tik katalikų spauda. Bent 25 pasauliečių leidiniai – „Aidas“, „Darbininkas“, „Diena“, „Karys“, „Lietuvis“, „Lietuvos žinios“, „Moteris“, „Sekmadienis“, „Žemaičių prietelius“ ir kiti – po kartą ar daugiau rašė apie šią šalį.

Ir vis dėlto labiausiai Lietuva ir Japonija suartėjo paskutiniais nepriklausomos Lietuvos metais, kai Lietuvoje ėmė dirbti pirmasis būtent mūsų šaliai skirtas Japonijos diplomatas Chiune Sugihara. Jo atvykimas ir konsulato Kaune atidarymas buvo ryškiausias XX a. pirmosios pusės Lietuvos ir Japonijos bendradarbiavimo akcentas. Vicekonsulu paskirtas Sugihara rūpinosi ne tik puoselėti dvišalius ryšius, bet ir Antrojo pasaulinio karo situacija, taip pat žvalgybine veikla, tačiau ji, tiesa, neafišuota.

Rutininis Sugiharos darbas ir gyvenimas (beje, 1940 m. trečias sūnus šeimoje gimė Kaune, išlikęs Prano Mažylio klinikos išduotas gimimo liudijimas) pasikeitė 1940 m. liepos mėn., kai Lenkijos karo pabėgėliai, daugiausia žydai, ėmė prašyti Japonijos tranzitinių vizų. Šis Sugiharos veiklos epizodas pelnė jam pasaulinį pripažinimą, o pačios istorijos atpasakojimas pabėgėlius pirmiausia priglaudusiai Lietuvos valstybei suteikia globalios žaidėjos vaidmenį 1940 m. vasaros ir Lietuvos sovietizacijos kontekste.

Dėl tranzitinių Sugiharos vizų daugiau kaip 4000 pabėgėlių iš Lenkijos – per keleto mėnesių sustojimą Lietuvoje – pasiekė Japoniją ir taip sukūrė ne itin didelę, bet reikšmingą žydų pabėgėlių bendruomenę Tolimuosiuose Rytuose, ten toliau puoselėjo savo kultūrą, atmintį ir tapatybę.

Sovietmetis

Netekus nepriklausomybės, Lietuvos vardas iš žemėlapių nedingo, tik plačiojoje Sovietų Sąjungoje tapo matomas kaip Lietuvos Tarybų Sąjungos respublika. Vis dėlto dėl SSRS santvarkos tiesioginiai Japonijos ryšiai su Lietuva ir lietuviais buvo labai komplikuoti. Dėl šios priežasties santykius iš esmės reprezentavo pavieniai vizitai, tokie kaip Justo Paleckio, užfiksuoti „Kelionių knygoje“ (1969) ir apybraižų knygoje „Po pasaulį pasidairius“ (1979).

Vis dėlto sovietmečio lietuviams Japonija tikrai nebuvo negirdėta šalis. Tam reikšmės turėjo ir aktyvi kairiųjų veikla Japonijoje, kurioje dalyvavo tiek socialistų, tiek komunistų partijos, steigiamos profesinės sąjungos. Japonijos jaunimas, ypač studentija, itin noriai palaikė taikos idėjas, o tai daugeliu atvejų reiškė antiamerikietišką poziciją. Todėl neturėtų stebinti Japonijos matomumas sovietinėje spaudoje: ji buvo minima dažnai, ypač kaip sparčiai besivystanti šalis – japonai pristatomi kaip išradėjai, inžinieriai, technologai. Greta to nestigo kultūros, meno ir tradicijų. Šalia trumpų žinučių pasitaikydavo ir kiek platesnių straipsnių, kuriuos parašydavo Japonijoje apsilankę auto-

Atkūrus nepriklausomybę

riai. Žinoma, dėl ideologinių ribojimų tekstuose būdavo rašoma apie kapitalizmo ir socializmo dvilypumą. Publikacijos buvo skelbiamos leidiniuose „Tarybinė moteris“, „Moksleivis“, „Mokslas ir gyvenimas“ ir kituose.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, santykiai su Japonija buvo greitai atkurti. Nors Japonijos ambasada Vilniuje atidaryta 1997 m., kultūrinės veiklos prasidėjo anksčiau, pavyzdžiui, 1995 m. įkurtas Japonijos informacijos centras Vilniuje.

Atkurta Lietuvos nepriklausomybė ir vėl užsimezgę ryšiai su Japonija lėmė įvairiausio rango atstovų dvišalius vizitus. Lietuvą lankė Japonijos imperatorius Akihito su žmona Michiko, ministras pirmininkas Shinzō Abė, užsienio reikalų ministras Tarō Asō, kiti aukšto rango pareigūnai. Atitinkamai Lietuvai Japonijoje atstovavo Aukščiausiosios Tarybos–Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, prezidentai Valdas Adamkus ir Gitanas Nausėda, ministrai pirmininkai Algirdas Brazauskas, Gediminas Kirkilas, Andrius Kubilius, Saulius Skvernelis ir ne mažiau kaip 35 ministrai. Tai akivaizdžiai rodo intensyvaus bendradarbiavimo siekius ir puoselėjamas bendras vertybes, ši nuostata dar labiau plėtojama nuo 2022 m. spalio pabaigos, paskelbus, kad Lietuva ir Japonija tampa strateginėmis partnerėmis.

Dr. Arvydas Kumpis, Vytauto Didžiojo universitetas

Kaunas–Tokijas. 1939–1940 metai– pirmieji tiesioginiai diplomatiniai ryšiai

Ryšiausias XX a. pirmosios pusės Lietuvos ir Japonijos bendradarbiavimo akcentas – Japonijos konsulato atidarymas Kaune 1939 m., kai vicekonsulu paskiriamas Chiune Sugihara. Sugihara Kaune rūpinosi ne tik puoselėti dvišalius ryšius, bet ir analizavo Antrojo pasaulinio karo situaciją, taip pat vykdė žvalgybinę veiklą, kuri, tiesa, nebuvo afišuojama. Sugiharų šeima daugiausia gyveno Kauno Žaliakalnyje iš buvusio švietimo ministro Juozo Tonkūno išsinuotame name: pirmame aukšte veikė konsulas, o antrame gyveno pati šeima.

Rutininis Sugiharos darbas ir gyvenimas (beje, 1940 m. pavasarį trečias sūnus Haruki šeimai gimė Kaune, Prano Mažylio klinikoje) pa-

čiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, Prezidentai Valdas Adamkus bei Gitanas Nausėda, ministrai pirmininkai Algirdas Brazauskas, Gediminas Kirkilas, Andrius Kubilius, Saulius Skvernelis ir ne mažiau kaip 35 ministrai. Tai akivaizdžiai rodo intensyvaus bendradarbiavimo siekius ir bendrų vertybių puoselėjimą (dr. Arvydas Kumpis).

1, 2. Lietuvos Respublikos Prezidento Algirdo Brazausko darbo vizitas Japonijoje. 1997 05 11–15.
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas

15. Lietuvos Respublikos ambasada Tokijuje.
Dainiaus Kamaičio archyvas

3. Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus darbo vizitas Japonijoje. 2001 04 09–13.
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas

4–31. Jų Didenybių Japonijos imperatoriaus Akihito ir imperatorienės Michiko valstybinis vizitas Lietuvoje. 2007 05 26–27.
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas

**42, 45, 46, 51,
55–60.** Japonijos ministro pirmininko Shinzo Abe vizitas Lietuvoje. 2018 01 13–14.
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas

**43, 44, 47–50,
52–54.** Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos darbo vizitas 2019 m. spalio 21–24 d. Japonijoje. Dalyvavimas Naruhito įžengimo į sostą ceremonijoje.
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas

**7, 8, 9, 10, 11, 13,
14, 15.**

2002–2006 m. Lietuvos Respublikos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus pareigas Japonijoje ėjo Algirdas Kudzys.
Algirdo Kudzio archyvas

12.

Ambasadorius Algirdas Kudzys įteikia skiriamuosius raštus Japonijos imperatoriui Akihito.
Algirdo Kudzio archyvas

16, 17.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus dalyvauja diplomatinio rango suteikimo ir skiriamųjų raštų įteikimo Algirdui Kudziui ceremonijoje.
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

18, 19.

Simbolinis Lietuvos Respublikos ambasados Tokijuje atidarymas 1999 m. birželio 13 d. Prie pastato, kuriame buvo įsikūrusi ambasada, pirmą kartą iškeliamą valstybės vėliava. Nuotraukoje: laikinasis reikalų patikėtinis Dainius Kamaitis (centre) ir lietuvių bendruomenės nariai. Pirmuoju Lietuvos diplomatu, akredituotu Japonijoje, tapo Dainius Petras Kamaitis, 1998–2001 m. ėjęs laikinojo reikalų patikėtinio pareigas, o 2006–2011 m. – nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus pareigas. Apdovanotas Tekančios saulės ordinu su aukso ir sidabro žvaigžde už nuopelnus stiprinant Japonijos bei Lietuvos ryšius ir puoselėjant draugiškus mainus.
Dainiaus Kamaičio archyvas

20–27.

1999 m. kovo 16–18 d. įvyko pirmasis oficialus Lietuvos Respublikos pareigūno – užsienio reikalų ministro Algirdo Saudargo vizitas Japonijoje, jis neatsitiktinai sutapo su valstybinio ansamblio „Lietuva“ gastrolėmis. Prieš koncertą Tokijuje, į kurį atvyko Japonijos kronprincas Hironomiya ir princesė Masako (dabar – Jų Didenybės imperatorius Naruhito ir imperatorienė Masako) bei Tokijuje reziduojantis diplomatinis korpusas, ministras paskelbė apie veikiančią Lietuvos Respublikos ambasadą Tokijuje. Vizito derinimo ir ambasados steigimo detales atspindintys dokumentai.
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

20 erdvinė širma Vizitai

Atkurta Lietuvos nepriklausomybė ir vėl užsimezgę ryšiai su Japonija lėmė įvairaus rango atstovų dvišalius vizitus. Lietuvą lankė Japonijos imperatorius Akihito su žmona Michiko, ministras pirmininkas Shinzo Abe, Parlamento Aukštųjų Rūmų pirmininkas Masaaki Yamazaki, užsienio reikalų ministras Taro Aso, kiti aukšto rango pareigūnai. Atitinkamai Lietuvai Japonijoje atstovavo Aukš-

sikeičia 1940 m. liepos mėn. Lenkijos karo pabėgėliams, daugiausia žydams, ėmus prašyti Japonijos tranzitinių vizų. Šis Sugiharos veiklos epizodas pelnė jam pasaulinį pripažinimą, o pačios istorijos atpasakojimas pabėgėlius pirmiausia priglaidusiai Lietuvos valstybei suteikia globalios žaidėjos vaidmenį 1940 m. vasaros ir Lietuvos sovietizacijos kontekste.

Sugihara išduodavo tranzitines vizas, o jo kolega Nyderlandų garbės konsulas Lietuvoje Janas Zwartendijkas galutinio kelionės tikslo – Nyderlandų Karalystės kolonijų Karibų jūroje – vizas. Taip neakivaizdžiai bendradarbiaudami jie išgelbėjo keletą tūkstančių žmonių gyvybių.

Dėl Sugiharos suteiktų tranzitinių vizų apie 6000 pabėgėlių iš Lenkijos – per keleto mėnesių sustojimą Lietuvoje – pasiekė Japoniją ir sukūrė ne itin didelę, bet reikšmingą žydų pabėgėlių bendruomenę Tolimuosiuose Rytuose, ten toliau puoselėjo savo kultūrą, atmintį ir tapatybę.

Sovietų ir nacių okupacijoms sunaikinus Lietuvos valstybingumą, o patį regioną atskyrus geležine uždanga, XX a. pirmosios pusės įvykiai ir geografija pasimiršo, bet Japonijos konsulas, Kaunas, Japonijos tranzitinės vizos liko gyvoje atmintyje ir 1990 m. atkūrus Lietuvos valstybingumą prisidėjo prie „naujo“ Lietuvos atradimo, jos laipsniško gražinimo į tarptautinę ir atminties areną, kaip ir priminimo, kad itin trumpas Japonijos vicekonsulo Kaune darbas 1939–1940 m. padėjo bene reikšmingiausių pamatą šalių bendradarbiavimui, kuris matuojamas ne sutartimis ir notomis, bet pagarba gyvybei ir pagalba jos reikalingiems.

Prie sistemingo ir ilgalaikio kultūrinio, turizmo, intelektualinio bendradarbiavimo daug prisideda ir 1999 m. pilietinės iniciatyvos pastangomis įkurtas Sugiharos fondas „Diplomatai už gyvybę“. 2018 m. sausio mėnesį vykusio tuometinio Japonijos premjero vizito vienintelė vieta Kaune buvo Sugiharos namai.

Dr. Linas Venclauskas, Vytauto Didžiojo universitetas

Japonistika ir lituanistika universitetuose

Japonijos pažinimo Lietuvoje istorija siekia XIX a. antrąją pusę, kai japonų kalba susidomi Josifas Goškevičius, dalyvavęs pirmojoje Rusijos misijoje į Japoniją, o vėliau paskirtas ir pirmuoju šioje šalyje Rusijos imperijos konsulu. Nors etniškai J. Goškevičius nebuvo lietuvis, giminytės ryšiais jis glaudžiai susijęs su Lietuva, gyveno tuo-

Japonijos studijos Lietuvoje

5

metinėje Vilniaus gubernijoje, o vieną iš pagrindinių veikalų – „Apie japonų kalbos šaknis“ – išleido 1899 m. Vilniuje, Zavadskio spaustuvėje.

Japonija pasirodo ir ankstyvojoje fotografijoje, nes XIX a. pabaigoje ten lankėsi Raudondvario ir kitų dvarų savininkas Benediktas Henrikas Tiškevičius – aistringas naujų išradimų, tarp jų ir fotografijos, entuziastas. Glaudžių ryšių su Japonija taip pat turėjo Lietuvoje gimęs ir užaugęs Bronisławas Piłsudskis (Lenkijos prezidento Józefo Piłsudskio brolis), ypač žinomas dėl Japonijos etninės mažumos ainių kultūros tyrinėjimų. Galiausiai sporadiškų Japonijos paminėjimų ir nedidelių aprašymų galime rasti išeivijos leidiniuose, pavyzdžiui, Petro Vileišio geografijos knygoje „Trumpa geografija, arba Žemės aprašymas“ (1898 m., Čikaga) arba Juozo Adomaičio knygoje „Geografija arba Žemės aprašymas“ (1899 m., Čikaga).

XX a. pradžia žymi augantį ir gilėjantį Japonijos pažinimą. Ryškiausias vardas yra Steponas Kairys, kurio susidomėjimas Japonijos–Rusijos karu lėmė trijų nedidelių, bet išsamių knygelių išleidimą 1906 m.: „Japonija seniau ir dabar“, „Japonų konstitucija“ ir „Kaip japonai gyveno seniau“. Kita Japonija besizavinti asmenybė – žurnalistas, keliautojas ir visuomenės veikėjas Matas Šalčius, buvęs šioje šalyje tris kartus (1915, 1918 ir 1933 m., iš viso apie metus) ir jspūdžius, įžvalgas publikavęs spaudoje ir knygoje. Tarpukariu Japonijos vardas ne kartą minėtas laikraščiuose ir žurnaluose, išsamių pasakojimų pateikė to meto lietuviai misionieriai – jėzuitai ir saleziečiai, tarp kurių galima išskirti Albiną Margevičių, gyvenusį Japonijoje nuo išvykimo 1933 m. iki pat mirties 1988 m.

Ankstyvuojanti sovietinės okupacijos laikotarpiu japonistika Lietuvoje stagnuoja. Pradedant 1960 m. palengva įsibėgėja lengvo pobūdžio kelionių prisiminimų žanras, persmelktas komunistinių įžvalgų ir vertinimų. Iš lietuvių autorių išsiskiria Mykolas Liubeckis ir Justas Paleckis. Tik per paskutinius du sovietinius dešimtmečius pradeda formotis nauja tyrėjų karta: iš japonų kalbos verčia ir įžvalgomis apie Japoniją dalinasi Arvydas Ališauskas, dėmesio literatūrinėms sąsajoms su Japonija skiria Vytautas Kubilius, į Japonijos kultūrą gilinasi Romualdas Neimantas – jo knyga „Gyvenimas ant ugnikalnio“, išleista 1984 m., tapo bene išsamiausiu Japonijos pristatymu to meto skaitytojams.

Atgauta Nepriklausomybė suteikė naujos energijos ir įkvėpimo. Akademine laisve netruko pasinaudoti Japonijos entuziastai Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, jų pastangomis atsirado japonistikai skirtos institucijos: 1993 m. įkurtas Vilniaus universiteto Orientalistikos centras (nuo 2018 m. – Azijos ir transkultūrinių studijų institutas), 1996 m. – Klaipėdos universiteto Orientalistikos centras, o 2001 m. – Vytauto Didžiojo universiteto Japonistikos centras (nuo 2009 m. –

11. Plečiami Japonijos santykiai su Lietuva. Japonijos konsulas Lietuvai kalba ir apie Kinijos karą bei santykius su Sovietų Sąjunga. *Lietuvos žinios*, 1940 03 16. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
12. Yukiko ir Chiune Sugiharų fotografija su tradiciniais kimono. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
13. Buvęs Japonijos konsulatas Kaune dabar [su Yukiko Sugiharos sodintomis sakuromis]. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
14. Japonijos konsulato Kaune antspaudo replika. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
15. Chiune Sugiharos darbo kabinetas Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ išlaikomame muziejuje. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
16. 2001 m. Kaune apsilankė Chiune Sugiharos našlė Yukiko, prieš konsulato pastatą ji pasodino keturias sakuras, taip įamžindama savo vyro ir jo išgelbėtojų atminimą. *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*
18. Pakeliui į Japoniją. 1940 (Transsibiro geležinkeliu pasiekę Vladivostoko uostą Chiune Sugiharos ir Jano Zwartendijko išgelbėtieji į Tsurugos uostą Japonijoje plaukdavo Japonijos keltais). *VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas*

19 erdvinė širma

Diplomatiniai santykiai atkūrus nepriklausomybę

- 1, 2. Lietuvos Respublikos pripažinimas *de jure* 1991 m. rugsėjo 6 d. *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas*
- 3, 4, 5, 6. Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus priima Japonijos ambasadorės Miyoko Akashi skiriamuosius raštus. Ponia Akashi – pirmoji Japonijos nepaprastoji ir įgaliojanti ambasadorė, rezidavusi Lietuvoje 2008–2012 m. 2008 06 30, Prezidento rūmų Baltoji salė Vilniuje. *Prezidentūros archyvas*

- 7.** Chiune Sugiharos telegrama Japonijos užsienio reikalų ministrui, klausiami dėl vizų išdavimo galimybės. 1940 08 01. *Arvydo Kumpio nuotrauka.*
Japonijos diplomatinis archyvas

- 21, 22.** Chiune Sugiharos skiriamieji raštai lietuvių ir prancūzų kalbomis. Japonijos diplomatinio archyvo kopijos.
VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas

18 erdvinė širma

Diplomatiniai santykiai tarpukariu

- 1.** 1938 m. vasario 16-osios minėjimas pas Lietuvos užsienio reikalų ministrą Stasį Lozoraitį. Fotografija.
Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus
- 2.** Japonijos ambasadoriaus Shino Sakumos skiriamųjų raštų įteikimas Lietuvos Respublikos Prezidentūroje. 1937 06 14. Fotografija.
Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus
- 3.** Karo pabėgėliai prie konsulato tvoros Kaune laukia gyvybės vizų. 1940 07–08.
- 4.** Konsulatas Kaune – fasadas.
- 5.** Chiune Sugihara išgelbėti pabėgėliai Japonijos laivinyje, 1941 [iki Perli Harboro užpuolimo 1941 12 07 Japonijos laiviniai plukdydavo keleivius ir į JAV].
- 6.** Sugiharų šeima prieš konsulato pastatą Kaune. Chiune Sugihara sūpuoja trečią sūnų Haruki, susipažįstantį su naujais Vaižganto gatvės draugais.
- 7.** Chiune Sugihara su šeima savo namų svetainėje Kaune [Yukiko Sugihara, Hiroki, Chiaki, Chiune Sugihara, Setsuko Kikuchi – Yukiko sesuo], ant sienos kabo M. K. Čiurlionio „Šaulio“ reprodukcija.
- 8.** Chiune Sugihara darbo kabinete Kaune.
- 9.** Nyderlandų garbės konsulas Janas Zwartedijkas.
VšĮ Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ archyvas
- 10.** Chiune Sugiharos vizas gavę Krokuvos žydai prieš Budos statulą Kamakuroje.
Asmeninis prof. Aleksanderio B. Skotnickio archyvas

Azijos studijų centras). Tai suteikė impulsą giluminiams tyrimams, o suformavus studijų programas – naujos kartos japonistams ugdyti.

Per pastaruosius tris dešimtmečius japonistika Lietuvoje buvo plėtojama įvairiomis kryptimis, pradedant klasikinėmis kultūros, istorijos, meno, filosofijos studijomis ir baigiant šiuolaikinės politikos ir ekonomikos tyrimais. Toliau darbus tęsė Romualdas Neimantas, reikšmingas publikacijas išleido Antanas Andrijauskas, skaitytojus pasiekė pamatiniai istorijos, lingvistikos ir literatūros veikalai, publikuoti Dalios Švambarytės, prie šiuolaikinės Japonijos studijų daug prisidėjo Aurelijus Zykas. Pastarieji du tyrėjai, taip pat Violeta Devėnaitė, Linas Didvalis, Kayako Takagi ir Simona Kumpė daug dirbo ir su japonų kalbos mokymosi ištekliais, pradedant lietuvių ir japonų kalbų žodynais ir baigiant bendraisiais bei specializuotais vadovėliais. Prie studijų plėtros prisidėjo ir Lietuvoje rezidavę japonų tyrėjai Rio Kodžima, Kijoko Koma ir kiti.

Galiausiai atskirai paminėti nusipelnę tyrėjai Simonas Strelcovas ir Linas Venclauskas – jie, nors ne japonistai, daug prisidėjo prie didesnio Japonijos žinomumo ir gilesnio jos supratimo atskleidžiant Japonijos diplomato Kaune Chiune Sugiharos veiklą ir išgelbėtų žydų istorijas.

Lietuvos studijos Japonijoje

Lietuva japonų tyrėjus sudomino dar tarpukariu, nes Japonija buvo įsitraukusi į Klaipėdos krašto klausimo sprendimą, todėl vyriausybei buvo svarbu suprasti Lietuvos geopolitinę situaciją, santykius su kaimyninėmis valstybėmis. Pavyzdžiui, ne viename Japonijos užsienio reikalų ministerijos leidinyje išsamiausiai aprašomi būtent Klaipėdos ir Vilniaus klausimai, Lietuvos santykiai su Vokietija, Lenkija ir Rusija. Žinoma, dėmesys parodomas ir bendrosioms žinioms, Lietuvai skirti skyreliai atsiranda įvairias šalis apžvelgiančiose geografijos, ekonomikos, vidaus politikos knygose.

Antra susidomėjimo Lietuva banga kilo jau sovietinės okupacijos metais ir tebesitęsė iki šių dienų. Didžiąja dalimi ji paremta lingvistikos tyrinėjimais, atliekamais Nagojos universiteto dėstytojų Mičio Jano ir jo mokinio Tamio Janagisavos, Tokijo ekonomikos universiteto dėstytojo Ikuo Muratos, Tokijo užsienio studijų universiteto dėstytojos Eiko Sakurai ir kitų. Tyrėjus domina ir Lietuvos istorijos vingiai (galima išskirti Sačiko Hatanakos ir Sonoko Šimos indėlių), su Japonija ryšių turėję lietuviai (pavyzdžiui, Kumiko Hirano knyga apie Steponą Kairį), o pastaraisiais metais džiugina ir leidiniai, Lietuvą pristatantys itin įvairiapusiškai, kaip kad išsamus „60 straipsnių rinkinys Lietuvai pažinti“. Apibendrinus per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvos tematikai skirtų publikacijų leidyba išlaiko stabilų tempą: kasmet pasirodo 3–4 knygos ir apie 10 akademinų straipsnių.

Doc. Linas Didvalis, Vytauto Didžiojo universitetas

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio, Jono Meko, Vytauto Landsbergio, Jurgio Mačiūno recepcijos Japoni- joje istorija: Lietuvos ir Japonijos draugystės 100-mečiui paminėti

2022 m. minimas ne tik Lietuvos ir Japonijos draugystės šimtmetis, bet ir lietuvių režisieriaus Jono Meko (1922–2019) 100-osios gimimo metinės. Norėtume atsekti istoriją, kaip Japonijoje nežinomi Lietuvos menininkai buvo pristatyti šioje šalyje.

Pirmasis Japonijoje pristatytas lietuvių menininkas veikiausiai buvo tapytojas ir kompozitorius Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911). Muzikologas Ichiro Kato 1970 m. publikavo straipsnį „Atrandamas genialus menininkas – M. Čiurlionis iš Lietuvos“ („Soviet Journal“, 1970 m. sausio 23 d.). Stebina tai, kad daugiau nei prieš 50 metų kai kurie japonai atkreipė dėmesį į Čiurlionį.

1973 m. „Kinokuniya“ salėje Šindžiuku (Tokijuje) buvo parodytas Jono Meko filmas „Prisiminimai iš kelionės į Lietuvą“. Kūrėjas Antrojo pasaulinio karo metais vos spėjo pabėgti iš šalies, 1949 m. persikėlė į Niujorką. „Prisiminimai iš kelionės į Lietuvą“ – tai autobiografinis 16 mm filmas, kuriame užfiksuota, kaip 1972 m. Mekas pirmą kartą per ketvirtį amžiaus aplankė motiną Semeniškiuose. Fone skambančius Čiurlionio preliudus fortepijonu skambino Čiurlionio kūrybos tyrinėtojas muzikologas Vytautas Landsbergis (g. 1932). Tačiau nė vienas japonų klausytojas turbūt neatpažino muzikos autoriaus.

1975 m. Kato parašė rugpjūčio mėnesio žurnalo „Musica Nova“ įvadinį straipsnį „Muzikos ir tapybos meno sankirtos. Čiurlionio 100-ąsias gimimo metines minint“. 1976 m. jis paskelbė straipsnį anglų kalba („Journal of Baltic Studies“). Galima sakyti, kad tai pirmi japonų atlikti Čiurlionio kūrybos tyrinėjimai.

1983 m. rudenį ir žiemą Mekas pirmą kartą lankėsi Japonijoje, aplankė Nagoją, Kiotą, Osaką, Narą ir Fukuoką, surengė parodą ir simpoziumą Hara muziejuje Tokijuje – buvo eksponuojami Meko estampai.

1991 m. vasarą Mekas antrą kartą viešėjo Japonijoje, aplankė Obihirą, Jamagatą ir Tokiją. „Kinokuniya“ salėje Šindžiuku (Tokijuje) buvo surengta filmų peržiūra ir pokalbis su Meku, dalyvavo poetas, vaizdo menininkas Shiroyasu Suzuki, poetas Gozo Yoshimasu ir kultūros antropologas Shinichi Nakazawa. Lietuvių literatūros profesorius Ikuo Murata, kuriam renginio organizatoriai užsakė išversti į japonų kalbą lietuviškai parašytą Meko poezijos knygą „Miške“, pirmą kartą pastebėjo Meko ir Čiurlio-

16 širma

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis

1, 2, 4, 7, 8.

Pirmosios Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro gastrolės Japonijoje. 1995 09 22–28. Gastrolių bukletas: Vytauto Landsbergio, Mitsuyoshi Numano, Motohide Katayamos straipsniai. Programoje – M. K. Čiurlionio simfoninė poema „Jūra“. *Gabijos Čepulionytės archyvas*

3, 5, 6, 9.

M. K. Čiurlionio metams dedikuotas polistilistinis projektas „Jūra miške“. Džiazo saksofoninkas Liudas Mockūnas ir pianistas Petras Geniušas. Koncertas Tokijuje Takanavos bendruomenės centre. 2013 11. Nuotraukos, skrajutė, kompaktinės plokštelės viršelis. *Liudo Mockūno archyvas*

10, 11.

Vytauto Landsbergio knygos „Laikas ir turinys“ pristatymo Tokijuje, *Hill Side Terrace* koncertų salėje skrajutė. 2009.

12, 13.

Ichiro Kato. Muzikos ir dailės sankirtos – Čiurlionio 100-metį pasitinkant. *Musica Nova*, 1975. *Yumiko Nunokawos archyvas*

14, 15.

Vytauto Landsbergio paskaita ir koncertas Tokijuje „Watarium“ muziejuje. 1995. *Vytauto Landsbergio archyvas*

17 erdvinė širma

Diplomatiniai santykiai tarpukariu

1–8, 10–12,
14–16, 18–20.

Pabėgėlių vizos su Chiune Sugiharos ir (ar) Jano Zwartendijko parašais ir kiti dokumentai vizoms gauti. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas* Aronzon Jeruchym David (f. 383, ap. 2, b. 865, l. 16–16 ap); Frydchaj Hersz Menachem (f. 383, ap. 2, b. 865, l. 8–8 ap), Grzebulka Jankiel Mendel (f. 383, ap. 2, b. 865, l. 7–7 ap)

9.

Chiune Sugiharos liudijimas, kad išduos įvažiavimo vizą. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*, f. 383, ap. 2, b. 431, l. 186

5, 13.

Masaji Yasaka – Japonijos–Rusijos karo veteranas, verslininkas, 1935–1940 m. buvęs Lietuvos garbės konsulu Japonijoje. Šaltinių stoka neleidžia tiksliau apibrėžti jo ryšių su Lietuva, taigi nėra iki galo aiškios ir tokios pareigybės suteikimo priežastys. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*, f. 383, ap. 7, b. 972

- 3 ir 4.** Kūrybinės komunikacijos centre „Amu“ eksponuojama meno grupės „Baltos kandys“ veitinio paroda „Šventė“. 2010 10 02–07.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 5.** Marius Jovaiša. „Neregėta Lietuva“. Parodos Tokijuje skrajutė. 2009 07 07–19.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 6.** 2010 m. lapkričio 8–19 d. Hokaido salos Higašikaguros, Higašikavos ir Asahikavos miestuose vyko Lietuvos kultūros festivalis, skirtas Lietuvos nepriklausomybės 20-mečiui paminėti. 2010 m. lapkričio 11–14 d. grupės „Baltos kandys“ menininkės Miglė Lebednykaitė ir Julija Vosyliūtė surengė terorinius-praktinius veitinio seminarus.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 7 ir 8.** „Pro Rytų vartus: orientas Lietuvos liturginėje tekstilėje XVI–XX amžiais“, paroda Bažnytinio paveldo muziejuje. 2022 03 23–10 08. Evgenios Levin nuotraukos.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 9.** Miglės Lebednykaitės darbai Kioto dailės akademijos studentų darbų parodoje „Dohjida Gallery of Art“, Kiote. 2005 10 25–10 30.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 10 ir 11.** Kultūros dienos „Japonija–Lietuva“. Japonijos ir Lietuvos diplomatinių santykių 15 metų sukakčiai paminėti. Parodos, paskaitų ciklas, kino festivalis „Japonijos kino klasika“. 2006 10 02–26, Vilnius, Kaunas. Programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 12.** Miglės Lebednykaitės darbai Kioto dailės akademijos studentų darbų parodoje Kiote. 2006 02 15–19.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 13–15.** Miglės Lebednykaitės tekstilės darbai pristatomi žurnale „Senshoku Alpha“, 2006 03, No. 300.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 16 ir 17.** Miglės Lebednykaitės darbų paroda „Just the Way I’m Feeling“. 2017 03 23–03 29, galerija „Spaces“ Tokijuje.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 18.** Sadao Mino tradicinio japoniško popieriaus WASHI paroda „Popierius įvairiai“. 2013 10 03–28, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

nio ryšį. Pamatęs Meko filmą „Prisiminimai iš kelionės į Lietuvą“ profesorius Murata atkreipė dėmesį, kad filme kaip muzikinis tarpas buvo panaudoti keletas Landsbergio skambinamų Čiurlionio kūrinių fortepijonui ir įžvelgė Meka, Landsbergį ir Čiurlionį siejantį gilų ryšį. [Čiurlionio muzikos įrašus, iš plokštelių perrašytus į garso kasetes, platino prof. Ichiro Kato, jais pasidalino ir su prof. Ikuo Murata. Liudininkų pasakojimu, Čiurlionio kūrinių fortepijonui plokštelę (LP) Mekui atidavė Jurgis Mačiūnas, ir Mekas jos klausydamasis – vert. past.]

1992 m. pavasarį Sezono muziejuje Tokijuje buvo surengta paroda „Čiurlionis: Lietuvos *fin-de-siècle* fantazijos ir paslaptys“ – ir Čiurlionio tapyba tapo plačiai žinoma japonams. Parodos atidaryme dalyvavo pirmą kartą Japonijoje lankęsis tuometinis Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis. 1992–1993 m. įrašų kompanija „King Records“ išleido Čiurlionio dviejų simfoninių poemų originalios partitūros įrašus, fortepijoninių kūrinių rinkinį ir lietuvių liaudies dainų rinkinį, „Teichik Records“ – styginių kvartetą. Čiurlionio muzikos kūrinių kompaktinės plokštelės leido susidaryti naują įspūdį apie Lietuvą, 1991 m. ką tik atgavusią nepriklausomybę. Vėliau, 1995 m. sausį, Landsbergis „Fluxus“ parodoje „Watari-um“ meno muziejuje Jingumae (Tokijuje) skaitė paskaitą apie Čiurlionio kūrybą ir atliko fortepijoninį koncertą. Gerai žinoma, kad „Fluxus“ įkūrėjas Jurgis Mačiūnas (1931–1978) ir Landsbergis buvo bendraklasiai pradinėje mokykloje. Tų pačių metų rugsėjį Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, vadovaujamas Juozo Domarko (g. 1936), pirmą kartą apsilankė Japonijoje ir Tokijuje atliko simfoninės poemos „Miške“ japonišką premjerą, o 1999 m. – dar sykį atliko tą kūrinių koncerte Osakoje. 2005 m. vasarą AICHI EXPO parodos proga Landsbergis lankėsi Japonijoje ir „Watari-um“ muziejuje surengė paskaitą-koncertą, skirtą Čiurlionio kūrybai. 2009 m. lapkritį Landsbergis vėl viešėjo Japonijoje ir „Hillside Plaza“ salėje, esančioje Daikanjamoje (Tokijuje) [pristatė savo monografijos „Čiurlionis. Laikas ir turinys“ japonišką leidimą, kuriam įvadą parašė Jonas Mekas – vert. past.], dalyvavo pokalbyje, kurį moderavo Tokijo universiteto profesorius Mitsuyoshi Numano, ir skambino Čiurlionio kūrinius fortepijonui. Taip Čiurlionio menas įsitvirtino Japonijoje.

2010 m. spalio mėnesio žurnalo „Geijutsu Shincho“ numeryje buvo išspausdintas specialus straipsnis apie Čiurlionį, o 2011 m. „Yamaha Music Media“ pirmoji pasaulyje išleido Čiurlionio fortepijoninių kūrinių originalią partitūrą (peržiūrėtą Dariaus Kučinsko), taip patvirtindama Čiurlionio, kaip kompozitoriaus, reputaciją.

Pastaraisiais metais Japonijoje dažnai rodomi Meko filmai, vis daugiau jaunų žmonių sužino apie Lietuvą, ypač iš filmo „Prisiminimai iš kelionės į Lietuvą“ [jis kitados buvo išleistas VHS ka-

sete ir platinamas vaizdo ir garso įrašų tinklo „Tsutaya“ – vert. past.]. Kaip minėta, nuo 1990-ųjų Meko eilėraščius tiesiogiai iš lietuvių kalbos verčia profesorius Ikuo Murata, tarp jų „Semeniškių idilės“ (1996 m.) ir „Miške“ (1996 m.) buvo sujungtos į vieną leidinį „Jono Meko poezijos rinktinė“ ir 2019 m. išleistas leidyklos „Shusho Yamada“.

Antrą Čiurlionio darbų parodą Japonijoje siekiama surengti 2025 m., minint 150-ąsias jo gimimo metines.

Versta www.DeepL.com/Translator (free version), peržiūrėta G. Čepulionytės.

Yumiko Nunokawa, Vasedos universitetas

Literatūriniai ryšiai

Šiuo metu turimomis žiniomis, pirmasis grožinės japonų literatūros vertimas į lietuvių kalbą yra 1907 m. Saliamono Banaičio spaus-tuvėje išleista ir paties spaus-tuvininko sudaryta „Japonų pasakų“ rinktinė. Ši knygelė pirmiausia svarbi istoriniu požiūriu: būtent nuo jos išleidimo galime kalbėti apie grožinės japonų literatūros vertimų istorijos pradžia, analizuoti jų kalbą, svarstyti apie japonų kul-tūros reprezentavimą Lietuvoje, galų gale stebėti knygų dizaino madas ir net lyginti jas su japoniškosiomis. Naujesniosios poezijos antologija „Vainikai“, kurią spaudai 1921 m. parengė poetas avan-gardistas Kazys Binkis, ir joje publikuoti žymiausių to meto lietuvių poetų kūriniai (tarp jų – paties Kazio Binkio ir „Dievų miško“ auto-riaus Balio Sruogos eilės) yra vienas iš pirmųjų pavyzdžių, kaip tradicinė japoniškoji poezija gali įkvėpti naujų poezijos ir minties raiškos formų paieškoms. Tad šie du leidiniai yra tarsi vartai, nuo kurių prasideda grožinės japonų literatūros sklaida ir recepcija Lie-tuvoje.

XX a. vidurys pasaulio ir Lietuvos istorijoje pažymėtas karo žiauru-mų. Pirmasis po ilgos, bene du dešimtmečius užsitęsios, tylos pasirodęs vertimas buvo 1954 m. iš rusų kalbos Stasio Rudze-vičiaus išverstas Takakuros Teru apsakymas „Kiaulės dainelė“. Žvelgiant iš vertimų ir kultūros istorijos perspektyvos, tai – ver-tingas leidinys, kalbantis apie vyraujančios ideologijos ir vertimų politikos reikšmę literatūroje. Vis dėlto tikrasis japonų grožinės li-teratūros vertimų į lietuvių kalbą aukso amžius prasideda 1968 m., kai pasirodo į lietuvių kalbą išverstų japoniškų pasakų rinktinė „Gy-vatės akys“. Na, o 1971 m. Arvydas Ališauskas pirmą kartą tiesiai iš japonų kalbos išvertė japonų Andersenu vadinamo Pimeji Oga-wos (šiuo metu įprasta – Mimei) literatūrinę pasaką „Laukinės ro-

Raudondvario muziejus. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

5. Parodos „Big in Japan“ katalogas. 2009 06 20–08 16.
Šiuolaikinio meno centro archyvas

6 ir 9. Paroda „100 senųjų japonų graviūrų“. 2000 05 19–09 15, Vilniaus paveikslų galerija. Katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

7. YUSHO kaligrafijos paroda. 2016 04 12–05 02, Lietuvos nacionali-nės UNESCO komisijos galerija Vilniuje. Plakatas.
Japonijos ambasados archyvas

8. Ikebanos popietė su meistre Kokei Matsuyama. 2000 10 26, Vil-niaus Rotušė. Skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

10 ir 11. Stasio Eidrigevičiaus darbų pristatymas pasaulio vaikų literatūros iliustratorių serijos brošiūroje.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

12, 14, 15. Lietuvių ir japonų menininkų paroda „Lietus sutinka saulę“ progra-moje „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“. Parodos katalo-gas.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

13. Makoto Aida paroda „Diena ir naktis“. 2011 04 13–05 22, Šiuolaiki-nio meno centras Vilniuje. Kvietimas.
Šiuolaikinio meno centro archyvas

16. Rūta Mikšionienė. „Įžymų japonų dailininką sukretė Kryžių kalno vaizdai“. *Lietuvos rytas. Mūzų malūnas*, 1997 04 18, Nr. 30 (249)

17. Japonija Europos akimis / *Japonija šiandien*, Nr. 11. 2009 07 13–08 16, Šiuolaikinio meno centras Vilniuje. Skrajutė.
Šiuolaikinio meno centro archyvas

1 ir 2. Makoto Hatori. „Veidu į tradiciją“. *Kultūros barai*, 1997, Nr. 8/9, p. 64–68.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

15 širma
Vizualieji menai

- 12 ir 13.** „Tohoku Japonijos fotografų akimis“. 2014 01 28–03 02, Radvilų rūmų muziejus Vilniuje. Plakatas ir katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 14.** „Kelias į ateitį: naujasis Japonijos menas“ („Passage to the future: Art from a new generation in Japan“). 2012 10 18 – 2012 12 02, M. Žilinsko dailės galerija Kaune. Katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 15.** „Rankdarbiai: tradicijos ir meistriškumas“. 2011 09 02–10 04, Vilniaus paveikslų galerija. Katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 16.** Tradicinė japonų keramika. 2004. Parodos M. K. Čiurlionio muziejuje plakatas.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 17 ir 18.** „Šiuolaikinių Japonijos dailininkų parafrazės Tošiusajaus Šiara-ku (Toshusai Sharaku, XVIII a.) grafikos tema“. 2006 08 04–21, P. Domšaičio galerija Klaipėdoje. Plakatas ir katalogas.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 19.** „The Beauty of Japan Photographed“.
Gabijos Čepulionytės archyvas

14 širma Vizualieji menai

- 1.** Agnės Jonkutės paroda „Stranger Gallery“ Tokijuje. 2008 08 29–09 17. Skrajutė.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 2.** Antano Sutkaus parodos „Striped House Gallery“ 2002–2003 m. plakatas.
Projekto „Ritoja.lt“ archyvas
- 3.** Paroda „7 žodžiai“. Menininkai iš Vokietijos, Lietuvos ir Japonijos. 2007 06 08–07 22, M. Žilinsko dailės galerija Kaune. Parodos skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 4.** Paroda „Katsushika Hokusai ir jo ratas. Surimono šedevrai – paslėptas grožis“.
Iš privačios Kessaouri kolekcijos 2021 09 03–10 31, Kauno rajono

žės“. A. Ališausko atlikti japonų vaikų literatūros vertimai išsiskiria iš bendro to meto japonų literatūros vertimų konteksto ir pirmiausia leidžia svarstyti apie vertybes, kurias šiais tekstais norėta perteikti vaikams. Suaugusiųjų literatūros madas neišvengiamai diktavo Akiros Kurosawos filmai, Nobelio literatūros premijos įteikimas Yasunariui Kawabatai ir Kōbō Abės apsilankymas anuometinėje Čekoslovakijoje bei aktyviai reiškiamas palaikymas komunistų partijai ir jos idėjoms iki pat 1956 m. įvykusios sovietų invazijos į Vengriją. Įdomu ir tai, kad aštuntajame dešimtmetyje Japonijoje profesorius Ikuo Muratos pastangomis pristatyta lietuvių liaudies pasaka „Eglė žalčių karalienė“ ir „Mildutė“, pasirodė Kristijono Donelaičio „Metų“ ir Antano Baranausko „Anykščių šilelio“ fragmentai japonų kalba. Pirmasis atkurtos nepriklausomos Lietuvos laikotarpis pirmiausia išsiskiria poezijos vertimų gausa. Lietuvoje 1991 m. pasirodžiusi Sigito Gedos sudaryta „Senovės rytų poezijos“ rinktinė leido susipažinti su japonų poezijos klasika. Svarbūs Vytauto Dumčiaus atlikti haiku ir *waka* vertimai į lietuvių kalbą, prisidėję prie haiku žanro išpopuliarėjimo Lietuvoje. O Japonijoje 1996 m. kelionę į japonų širdis pradeda avangardinio kino legenda Jonas Mekas – tik ne per kiną, o per meistriškai profesorius Ikuo Muratos į japonų kalbą išverstą poeziją.

XXI a. pradžia pažymėta naujų autorių ir temų paieškomis (tai, be kita ko, rodo ir pamažu laisvėjantį mąstymą ir bandymą jaukintis ilgus metus nepatogiomis ir net vengtinomis laikytas temas): Kenzaburō Ōe „Asmeninė patirtis“ (2001), Yukio Mishimos „Kaukės išpažintis“ (2004), Jun’ichirō Tanizakio „Raktas“ (2005). Tikruoju proveržiu japonų literatūros vertimų srityje galime laikyti Harukio Murakamio „Avies medžioklės“ vertimą iš anglų kalbos. Tai buvo „Murakamio bumo“ pradžia, o 2007 m. levos Susnytės iš japonų kalbos išverstas H. Murakamio romanas „Į pietus nuo sienos, į vakarus nuo saulės“ įtvirtino vertimo iš originalo, t. y. japonų, kalbos normą. Pastaruosius metus galėtume vadinti naujų atradimų metais: lietuviams skaitytojams veriasi sudėtingas ir platus japonų moterų rašytojų pasaulis (Banana Yoshimoto, Sayaka Murata, Yōko Ogawa, Hiro Arikawa, Hiromi Kawakami). Jurgos Vilės ir Linos Itagaki „Sibiro haiku“ (2018) rodo, kaip japoniškosios literatūros tradicijos ir formos pritaikomos lietuviškam pasakojimo būdai, o Kazuo Ishiguro, Ruth Ozeki ir Han’ya Yahagihara kūrybos vertimai kelia sudėtingus tautinės ir literatūrinės tapatybės klausimus. Panašius į tuos, kuriuos galėtų kelti Czesławo Miłoszo vardas Japonijoje.

Jurgita Ignatienė, Vilniaus universitetas

Vaikų literatūra

Manoma, kad lietuvių liaudies pasaka „Eglė žalčių karalienė“ buvo pirmasis lietuvių literatūros kūrinys, išverstas į japonų kalbą (1972 m.). Sklando legenda, esą beverčiant šią pasaką jos vertėjui prof. Ikuo Muratai gimė sūnus, kurį jis pavadino Egle. Netrukus japoniškai prabilo dar viena lietuvių liaudies pasaka „Mildutė“, Antano Baranausko „Anykščių šilelio“ ir Kristijono Donelaičio „Metų“ ištraukos. 1981 m. iš vokiečių kalbos į japonų buvo išversta ir atskiru tomu „Pasaulio pasakų“ serijoje išleista lietuvių liaudies pasakų rinktinė. Vertėtų paminėti ir 1987 m. Tokijo leidyklos „Holp Shuppan“ užsakymu dailininkės grafikės Sigutės Valiuvienės iliustruotą ir atskira knyga išleistą lietuvių liaudies pasaką „Gulbė karaliaus pati“.

Pastaraisiais metais Lietuva mažiesiems ir jau gerokai paaugusiems skaitytojams tampa pažįstama menotyrininkės ir knygų vaikams autorės Motoko Nakagawos bei dailininko, grafiko, iliustratoriaus Stasio Eidrigevičiaus kūrybinio dueto dėka. O jaunosios kartos vertėja iš lietuvių kalbos Aya Kimura japoniškai jau prakalbino ne tik Salomėjos Nėries poeziją, bet ir Jurgos Vilės ir Linos Itagaki „Sibiro haiku“, Mariaus Marcinkevičiaus „Mažus eilėraščius mažiems“.

Japonų literatūros kelionė Lietuvoje taip pat prasidėjo nuo pasakų: spaustuvininkas, leidėjas ir Nepriklausomybės Akto signataras Saliamonas Banaitis 1907 m. „pagal rusišką vertimą sutaisė“ septynias japonų liaudies pasakas. Vėliau, sovietmečiu ir per pirmąjį nepriklausomybės dešimtmetį, išleista dar keletas japonų liaudies pasakų rinkinių: „Gyvatės akys“ (iš rusų kalbos vertė Danutė Venclovaitė, 1968), „Nykštukas Hosis“ (iš japonų kalbos vertė Arvydas Ališauskas, 1976), „Japonų pasakos“ (iš japonų kalbos vertė Vytautas Dumčius, 1999).

Vertėjas japonologas Arvydas Ališauskas lietuviškai prakalbino japonų Andersenu vadinamo Pimeio Ogawos literatūrinės pasakas „Laukinės rožės“ (1971), Rieko Nakagawos ir Miyoko Matsutani istorijas.

Šiandien į knygų lentynas pamažu atkeliauja komiksai (manga). Akiros Toryamos komiksų serija „Drakonų kovos“, kurią iš anglų kalbos vertė Deimena Labanauskaitė ir Maryja Šupa, yra viena iš pirmųjų į lietuvių kalbą išverstų mangų.

Jurgita Ignotienė, Vilniaus universitetas

ten pat įrašytos kompaktinės plokštelės viršelis.

Liudo Mockūno archyvas

- 16.** Ingrid Fuzjko Hemming ir Latvijos nacionalinio simfoninio orkestro, diriguojamo Roberto Šerveniko koncertų turas Japonijoje. 2012 m. Skrajutė.
Roberto Šerveniko archyvas
- 17.** Tradicinės japonų muzikos koncertas „Taip plaka Japonijos širdis“. 2006 11 09, Vilnius. Koncerto programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 18.** Robertas Šervenikas diriguoja Pasauliniame baletų festivalyje Tokijuje. 2018. Informacinis leidinys.
Roberto Šerveniko archyvas.

13 širma

Japonijos fondo parodos

- 1 ir 2.** „Pokyčiai ir individualumas: šiuolaikinių Japonijos menininkų grafika“. 2022 02 04–03 06, Kauno paveikslų galerija. Plakatas ir katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 3.** „Nepriylgstamas japonų meistriškumas“. 2021 10 25–12 23, Klaipėdos P. Domšaičio galerija. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 4 ir 5.** „Besigrumiantys miestai: Japonijos urbanistiniai projektai nuo 1960-ųjų“. 2019 04 12–05 31, Lietuvos architektų sąjunga Vilniuje. Plakatas ir katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 6 ir 7.** „Žvelgiant į šiuolaikinį pasaulį: japonų fotografija nuo 1970-ųjų iki dabar“. 2017 09 13–10 07, Panevėžio miesto dailės galerija. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 8 ir 9.** „Japonijos lėlės“. 2015 11 27–2016 01 16, Klaipėdos P. Domšaičio galerija. Plakatas ir katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 10 ir 11.** „Pokarinės Japonijos metamorfozės: 1945–1964“. 2014 11 28–2015 01 04, M. Žilinsko dailės galerija. Plakatas ir katalogas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

- 21.** M. K. Čiurlionio kūrinų rečitalis „Kelionė nuo fis-moll iki D-minor“. Atliko prof. Vytautas Landsbergis. 2015 01 22, Japonijos ambasadorės rezidencija. Programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

12 širma Muzika

- 1.** Dainiaus Pulausko grupė Tarptautiniame Tokijo džiazo festivalyje. 2014 m.
VŠJ „Vilniaus džiazo festivalis“ archyvas
- 2 ir 3.** Raimundo Katiliaus ir Petro Geniušo specialus japoniškos muzikos koncertas Vilniaus Rotušėje. 1999 11 25. Fotografijos.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 4–6.** „EU-Japan Fest“ informacinis leidinys, kuriame pristatomas chorų „Varpelis“ ir „Ugnelė“ koncertų turas Japonijoje. 2015–2016 m.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 7.** Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro turas Japonijoje. Dirigentas Juozas Domarkas. 1995 09 22–29, Tokijas, Osaka, Nagoja, Musašinas, Macudas. Brošiūra.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 8 ir 9.** Valstybinis dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“. Turas Japonijoje 1999 m. Brošiūros.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 10.** Sergej Nakariakov ir Lietuvos kamerinis orkestras Japonijoje. 1999 07 20. Brošiūra.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 11.** „Kaskadų trio“ koncertai Tokijuje, „Persimon“ salėje ir Kobėje, „Konan“ universitete. 2008 04 13–2008 04 17. Skrajutė.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 12.** Irenos Milkevičiūtės premija tarptautiniame „Madam Bateriafly“ konkurse. Straipsnis „Kas geriausia Bateriafly“, *Literatūra ir menas*, 1986 m. sausio 18 d.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
- 13 ir 15.** Kompozitoriaus, džiazo atlikėjo Liudo Mockūno pasirodymų Jokohamoje, džiazo klube „Bitches Brew“, 2018 m. gruodį skrajutės ir

Lietuva

1969
Lietuviškoje periodinėje spaudoje publikuojamas pirmasis grožinės literatūros vertimas tiesiai iš japonų kalbos: Ryūnosukės Akutagawos apsakymas „Vandenių šalyje“, kurį išvertė Arvydas Ališauskas

1972
Japonijoje publikuojamas pirmasis lietuvių literatūros vertimas į japonų kalbą: lietuvių liaudies pasaka „Eglė žalčių karalienė“, kurią išvertė Ikuo Murata

1992
Tokijuje, „Sezon“ modernaus meno muziejuje, surengiama pirmoji užsienyje po Nepriklausomybės atkūrimo M. K. Čiurlionio darbų paroda

1995
Vilniuje atidaromas Japonijos informacijos centras ir įvyksta pirmoji Japonijos kultūros savaitė

2001
Tokijuje įkuriama nevyriausybinė Japonijos–Lietuvos draugystės asociacija

2005
Lietuvos kultūra pristatoma „AICHI EXPO 2005“

Japonija

1922
Japonijos Vyriausybė pripažįsta Lietuvos Respubliką

1939–1940
Kaune reziduoja Japonijos konsulas Chiune Sugihara

1990
Vilniuje įsteigiama Lietuvos–Japonijos asociacija

1991
Japonijos Vyriausybė pripažįsta atkurtą Lietuvos nepriklausomybę

1997
Lietuvoje įsteigiama ir oficialiai atidaroma Japonijos ambasada

1998
Japonijos užsienio reikalų ministerijoje įregistruojama Lietuvos Respublikos ambasada

1999
Įvyksta pirmasis oficialus Lietuvos Respublikos pareigūno vizitas Japonijoje

2007
Lietuvoje su valstybiniu vizitu lankosi Jų Didenybės Japonijos imperatorius Akihito ir imperatorienė Michiko

2022
Bendru sutarimu įtvirtinama strateginė Japonijos ir Lietuvos partnerystė

Pripažinimo dokumentai

- 1.** Lietuvos Respublikos pripažinimo *de jure* dokumentas. 1922 m. gruodžio 20 d. Nuotraukos.
Arvydo Kumpio archyvas.
Originalas saugomas Japonijos užsienio reikalų ministerijos diplomatiniam archyve.
- 2.** Japonijos Vyriausybės sprendimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės pripažinimo 1921 m. liepos 8 d. Faksimilės kopija.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 3.** Lietuvos Respublikos pripažinimo *de jure* dokumentas. 1991 m. rugsėjo 6 d. Originalas.
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas
- 4.** Japonijos Ministro Pirmininko Shindzo Abe įrašas 2018 m. sausio 14 d. Sugiharos namų muziejaus VIP svečių knygoje.
Sugiharos namų archyvas
- 5.** Japonijos ambasadoriaus Lietuvoje Toyoei Shigeedos (2015–2018 m.) knyga „Lietuva ir Čiunė Sugihara“ (*en Ritoania to Sugihara Chiune*), skirta Chiune Sugiharos atminimui įamžinti.
Vytauto Didžiojo universiteto Azijos studijų centras
- 6.** Chiune Sugihara. *Visas for life* / Linas Venclauskas. Vilnius: Versus aureus, 2009.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Geri, blogi, vargdieniai: Č. Sugihara ir Antrojo pasaulinio karo pabėgėliai Lietuvoje / Simonas Strelcovas. Vilnius: Versus, 2018.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Simonas Strelcovas (g. 1972) ir dr. Linas Venclauskas (g. 1980), nors ir nėra japonistai, daug prisidėjo atskleisdami įvykių, susijusių su japonų diplomatu Chiune Sugihara ir jo išgelbėtais žydų pabėgėliais, detales. Ši humaniško kupina istorija itin tamsiu Antrojo pasaulinio karo laikotarpiu yra tapusi Lietuvos ir Japonijos ryšius stiprinančia jungtimi.
- 7.** Japonų teatro trupės „Dora“ spektaklio „Sempo Sugihara“ bukletai.
Gabijos Čepulionytės archyvas

Sugiharai atminti

- 10.** Labdaros koncertas „Kizuna“, skirtas Japonijos ir Lietuvos diplomatinių ryšių 20-mečiui paminėti ir pareikšti padėką Lietuvos žmonėms už palaikymą Japonijai, besivaduojančiai iš žemės drebėjimo ir cunamio pasekmių. Motoki Hirai (fortepijonas), Machiko Takahashi (fleita), Valstybinis Vilniaus kvartetas. 2011 10 10, Šv. Kotrynos bažnyčia Vilniuje. Skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 11.** Tradicinės japoniškos muzikos koncertas. Hiroshi Yonezawa (*shakuhachi*) ir Eriko Kumazawa (*koto*). 2013 06 01, Vilniaus Rotušė. Programėlė.
Japonijos ambasados archyvas
- 12.** Tradicinio japoniško instrumento *koto* koncertas. Atlikėja Nanae Yoshimura. Vilnius. Programėlė.
Japonijos ambasados Berniukų ir jaunuolių choro „Ažuoliukas“ archyvas
- 13.** Motoki Hirai. Fortepijono rečitalis. 2011 10 14, Lietuvos muzikos ir teatro akademija Vilniuje. Programėlė.
Japonijos ambasados archyvas
- 14 ir 18.** Berniukų ir jaunuolių choro „Ažuoliukas“ koncertų turo Japonijoje 2004 m. skrajutė.
Berniukų ir jaunuolių choro „Ažuoliukas“ archyvas
- 15.** Harpsichord concert by Ms Yoshiko Ieki. „Iro Iro Nippon! Japonija toli, Japonija arti“ programos dalis. 2009 09 10–11, Taikomojo meno muziejus Vilniuje, M. Žilinsko galerija Kaune. Lankstinukas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 16.** Chorinės muzikos koncertas. Choras „Yume-Fusen“ (Japonija), Bernardinų bažnyčios choras „Langas“. 2005 05 27, Bernardinų bažnyčia Vilniuje. Kvietimas.
Japonijos ambasados archyvas
- 17.** Vaikų piešinių konkurso „Lietuva ir Japonija“ laureatų darbų paroda, Nacionalinės bibliotekos iš Japonijos fondo naujai gautų leidinių pristatymas. Renginys buvo 2005-ųjų – Europos Sąjungos ir Japonijos mainų metų programos Lietuvoje dalis. 2006 03 01. Kvietimas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 19 ir 20.** Norio Fujishiro plakatų paroda. 2-asis Japonijos kultūros festivalis ir 6-oji tarptautinė bonsai ir suiseki paroda (organizavo K. Ptakauskas). 2011 06 09–12. Brošiūra.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

11 širma Muzika

- 1.** Lietuva–Japonija. Chorinės muzikos koncertai. Moterų choras „Sendai“ (Japonija), mišrus choras „Sonoros“ (Lietuva), berniukų ir jaunuolių choras „Dagilėlis“, vaikų choras „Ugnelė“, akademinis choras „Neris“. 2019 11 06, 08, 10; Vilnius, Šiauliai, Kaunas. Renginio programa.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 2.** Japonijos tradicinės muzikos grupės „Sakurakomachi“ koncertai. 2019 06 01–03, Klaipėda, Kaunas, Vilnius. Plakatas.
Japonijos ambasados archyvas
- 3.** Tradicinės japoniškos muzikos grupės „Wa League“ koncertas Marijampolėje – Lietuvos kultūros sostinėje. 2018 09 26, Marijampolės dramos teatras. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 4 ir 5.** Japonijos savigynos jūrų pajėgų pratybų eskadros orkestro ir japoniškų taiko būgnų grupės „Shozui“ koncertas Vilniuje, Katedros aikštėje. 2016 08 09. Programėlė ir laivų eskadros informacinis bukletas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 6.** Kartu su Lenkijos institutu Vilniuje ir Šv. Kristoforo kameriniu orkestru organizuotas Marie Kiyone (fortepijonas, Japonija) ir lenkų džiazo pianisto Arturo Dutkiewicziaus bendras koncertas „Chopino suvienyti“. 2015 05 14, Šv. Kotrynos bažnyčia Vilniuje. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 7.** Opera „Sempo Sugihara. Vilties sakuros“. Kompozitorius Yuki Ando, solistai iš Japonijos. 2015 05 12, Nacionalinis dramos teatras. Skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 8.** Tradicinės japoniškos muzikos koncertas. Tomoya Nakai (25 stygų koto). 2015 11 10–11, Vilnius, Marijampolė. Skrajutė.
Japonijos ambasados archyvas
- 9.** Tradicinės japonų muzikos ir etnodžiazo koncertas. Sho Asano (*tsugaru shamisen*) ir ansamblis. 2011 09 19–20, Girstučio kultūros ir sporto centras Kaune, M. K. Čiurlionio meno mokyklos Šokio teatras Vilniuje. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 8.** Oratorijos „Sakurų prisiminimai“, bendro Lietuvos ir Japonijos menininkų darbo, bukletas ir kompaktinis diskas. Oratorija buvo skirta Chune Sugiharai, atlikta 2014 m. sausio 5–7 d. Nacionaliniame Kauno dramos teatre.
Gabijos Čepulionytės ir Japonijos ambasados Lietuvoje archyvai
- 9.** 2015 m. rugsėjo 4 d. memorialiniai vokai „Vizos gyvenimui – 75 metų jubiliejus. Chiune Sugihara“.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 10.** 2017 m. „Sugiharos savaitės“ bukletas.
Japonijos ambasados archyvas
„Sugiharos savaitė“ – tradicinis renginių ciklas, skirtas įamžinti japonų diplomato Chiune Sugiharos atminimą.
- 11.** „Vizos gyvenimui – 75 metų jubiliejus“ minėjimo renginių bukletai.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 12.** Sugiharos namų informacinis bukletas lietuvių ir japonų kalbomis.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 13.** *Ritoania no rekishi* [Lietuvos istorija]. Tokyo: Akashi Shoten, 2018. *Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos biblioteka*
Lietuvos istorija nėra itin išsamiai nagrinėjama Japonijos istorikų, dažnai integruojama į platesnį Europos kontekstą. Tačiau susidomėjimas vis auga, pasirodo pavienių bandymų išsamiau pristatyti Lietuvos raidą, perimti jau sukauptas žinias. Tai iliustruoja ir ši knyga, kuri yra ne autorinis japonų tyrėjų darbas, bet A. Eidinto, A. Bumblausko, A. Kulakausko ir kitų Lietuvos istorikų tekstų vertimų rinkinys.
- 14.** *Ritoania. Koguniha ikani ikinuitaka* [Lietuva. Kaip išliko maža šalis] / Sachiko Hatanaka. Tokyo: Nihon Hoso Kyokan, 1996. *Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos biblioteka*
Japonų antropologės dr. Sachiko Hatanakos dėmesį Lietuva pa-

Knygos apie istoriją

traukė nepriklausomybės atgavimo laikotarpiu. Tyrėja čia ne kartą lankėsi, dėstė Vytauto Didžiojo universitete, surinktą medžiagą publikavo dviejose knygose, akademiniuose straipsniuose. Buvo aktyviai įsitraukusi į Lietuvos mylėtojų draugijos „Ritoania-no kai“, įsteigtos Vasedos universitete, veiklą.

- 15.** Pasirašydamas Dėdės slapyvardžiu, tris pirmąsias knygeles apie Japoniją („Japonija seniau ir dabar“, „Japonijos Konstitucija“ ir „Kaip japonai gyvena dabar“) 1906 m. išleido Steponas Kairys (1879–1964). Greta trijų S. Kairio knygelių – publicistės Kumiko Hirano knyga *Saka-no ue-no Japonija* [Japonija ant kalvos] / Kumiko Hirano. Tokyo: Nikkei Shinbun Shuppansha, 2010. Šis leidinys atspindi susižavėjimą Steponu Kariu. Per jo asmenybę atskleidžiama ir Lietuvos istorija, nepriklausomybės siekiai, taip pat pateikiamos įžvalgos, kaip prieš daugiau nei šimtą metų Japoniją matė ir vertino europiečiai.

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Visuomeninės iniciatyvos

- 16.** Lietuvos–Japonijos asociacijos prezidento Roko Bernoto prašymas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai įregistruoti Lietuvos–Japonijos asociaciją kaip visuomeninę organizaciją. Protokole nurodyti asociacijos Tarybos nariai: Š. Pilka, A. Vaitkienė, J. Navasaitis, G. Bajoras, R. Bernotas, A. Smilgevičius, R. Bajoriūnas, D. Voveris, A. Kakaras, D. Vaičiūnas, V. Dumčius, D. Matulaitė. *Gabijos Čepulionytės archyvas*
- Pirmajam Lietuvos–Japonijos asociacijos prezidentui dr. Rokui Bernotui perėjus dirbti į diplomatinę tarnybą, vadovavimą asociacijai perėmė fizikas dr. Rimantas Vaitkus. Asociacijos nariai atstovauja politikos, diplomatijos, verslo, finansų, mokslo, kultūros, švietimo ir meno sritims, tai lemia įvairiapusę asociacijos veiklą ir svarų indėlį į dvišalių santykių raidą. Tarp svarbiausių simbolinių asociacijos darbų pažymėtinas Chiune Sugiharos sakurų parko Vilniuje dešiniame Neries krante įsteigimas ir paminklinio akmens su bareljefu sukūrimas, bareljefo autorė – Dalia Matulaitė. Asociacijos pirmininkas dr. Rimantas Vaitkus apdovanotas Tekančios saulės ordinu su aukso spinduliais ir juosta už nuopelnus skatinant tarpusavio supratimą bei ekonominių ir technologinių ryšių mainus tarp Japonijos ir Lietuvos.
- 17.** 1995 m. birželio 17 d. Vilniaus viešbutyje „Narutis“ atidarytas Japonijos informacijos centras buvo pirmoji oficiali Japonijos institucija Lietuvoje, veikusi susitarimo tarp Japonijos ambasados Danijoje ir

- 30.** Tadashi Suzuki. „Culture is the Body. SCOT 2008“. Knyga. *Gabijos Čepulionytės archyvas*

Šokis

- 1.** Hanasaki Tokijo šokio spektaklis „Džiutamai“ Lietuvoje. Japonijos gamtos ir istorijos vienovės išraiška tradicinėje muzikoje ir šokyje. 2014 10 02–05, Vilniaus universitetas, Kauno valstybinis dramos teatras, Marijampolės kultūros centras. Plakatas. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 2.** Maldos ir ritualiniai šokiai MIKAGURA. Japonijos Tsurugaoka Hachimangū maldyklos šventiko paskaita apie ritualines šintoizmo tradicijas. 2017 06 22–24, Vilniaus universiteto Teatro salė, Sudarگو piliakalnis Šakių rajone, Japoniškas sodas Kretingos rajone. Renginio Vilniaus universitete plakatas. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 3.** Pokalbis su Yukari Saito, pasauline baletų žvaigžde iš Tokijo baletų trupės, 1991 m. Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre atlikusia Žizel vaidmenį. Marie Claire Japan, 1999, nr. 11, p. 220–221. *Gabijos Čepulionytės archyvas*
- 4.** Irena Litvinaitė. Šokis Fudzijamos papėdėje. [Apie gastroles Japonijoje kalbėjosi I. Litvinaitė]// *Tiesa*, 1984 12 13. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*
- 5.** Lietuvos balerinos ryte, dieną ir vakare (baletų artistai, kuriuos matome fotografijose: Voldemaras Chlebinskas, Andrius Žužžalkinas, Inga Tamašauskaitė, Jolanta Stungytė). Takashi Hommos nuotraukos. *Hanatsubaki*, 1996, nr. 11, p. 18–19. *Gabijos Čepulionytės archyvas*
- 6 ir 7.** Japonijos choreografo Ryu Suzuki kartu su Kauno šokio teatru „Aura“ sukurtas spektaklis „Esybė“ premjera. „Japonijos dienos Kaune WA“. 2022 04 25–05 01. *Kauno šokio teatro „Aura“ archyvas*
- 8.** Kauno menininkų namuose vykusio tekstilės menui dedikuoto vakaro „Netobulumo estetika. Ritualas ir meistriškumas kultūriniame dialoge“ metu Kauno šokio teatro „Aura“ atlikėjai su japonais šokėjais Ayano Honda ir Ken Mai atliko spektaklį „Netobulumo estetika“. „Japonijos dienos Kaune WA“. 2022 04 25–05 01. *Kauno šokio teatro „Aura“ archyvas*

- 18.** Japonų tradicinis marionečių teatras „Youkiza“. Spektaklis „Sužvejota žmona“. 2004 09 25–26, Vilniaus teatras „Lėlė“. Programėlė. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 20.** Kyogen spektaklis „Kazumo“ („Uodas imtynininkas“), Noh spektaklis „Aoi no Ue“ („Piliarožių princesė“). 2005 07 31, Nacionalinis dramos teatras Vilniuje. Programėlė. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*

10 širma Teatras

- 21 ir 22.** Akira Matsui Noh teatro dirbtuvės moksleiviams. Fotografijos. *Gabijos Čepulionytės archyvas*
- 23 ir 26.** *Noh Kita school* / klasikinis japonų teatras „Hagoromo“ („Angelo plunksnų apsiaustas“), „Aoi no ue“ („Piliarožių princesė“) ir „Kaminari“ („Griaustinis“). 1999 12 05–08, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Kauno valstybinis akademinis dramos teatras. Programėlė. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 24.** JAJA, vienos dalies drama. 1997 10 22–26, 1998 09 10–13, Tokijas. Bukletas. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 25.** JAJA, vienos dalies drama. 1997 10 22–26, 1998 09 10–13, Tokijas. Brošiūra. Spektaklio eskizai ir pokalbis su režisieriumi Seiichi Yashiro. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 27.** A. Čechovo „Trys seserys“ (rež. Jonas Jurašas, 1984, *Tadashi Suzuki Company* tarptautiniame Togos festivalyje). *Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus archyvas*
- 28.** Noh Kanze mokyklos gastrolės Lietuvoje. Spektakliai „Piliarodžių princesė“ (Noh) ir „Uodas imtynininkas“ (Kyogen). 2005 07 31. Dmi-trijaus Matvejevo fotografijos. *Gabijos Čepulionytės archyvas*
- 29.** Birutė Marcinkevičiūtė. „Kokoro: japoniški akimirksniai“ (esė ir eilė-raščiai). Vilnius: Vaga, 1999. Knyga. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*

Lietuvos–Japonijos asociacijos pagrindu. Centre veikė biblioteka, videoteka, buvo organizuojami kultūros renginiai: parodos, koncertai, teatro spektakliai, kino filmų peržiūros. 1997 m. sausio 1 d. įkūrus Japonijos ambasada, centras tapo jos struktūrine dalimi. Pirmoji dėstytoja iš Japonijos, Vilniaus universiteto Orientalistikos centre ir Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Japonistikos centre dėščiusi japonų kalbą ir gerai išmokusi lietuvių kalbą, Tomono Goda (nuotraukoje) 1995–1997 m. dirbo Japonijos informacijos centre. *Gabijos Čepulionytės archyvo nuotr.*

- 18.** Japonijos–Lietuvos draugystės asociacijos organizuotų kultūrinių renginių bukletai. *Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*
- 19.** Rengiantis Prezidento Valdo Adamkaus oficialiam vizitui Japonijoje 2001 m., Tokijuje buvo įkurta nevyriausybinė Japonijos–Lietuvos draugystės asociacija, kurios pirmininku tapo ir iki šiol eina šias pareigas buvęs Japonijos Parlamento Žemųjų Rūmų narys Seiichi Mizuno, generaliniu sekretoriumi iki 2022 m. vidurio dirbo Hisayuki Sakamizu. Asociacijos branduolį sudaro verslo įmonių vadovai ir savininkai, „Rotary“ klubų nariai, mecenatai. Asociacija plėtoja verslo, mokslo, akademinis ir kultūros ryšius tarp Lietuvos ir Japonijos, užsiima labdaringa veikla, nuosekliai remia onkologinėmis ligomis sergančius Lietuvos vaikus, puoselėja žmonių mainus. Asociacijos narės Sumiko Ando inciatyva nuo 2007 m. Niši Aidzu menų rezidencija priima Lietuvos menininkus ir rengia apsikaitimo programas. 2015 m. už nuopelnus plėtojant dvišalius ryšius asociacijos prezidentas Seiichi Mizuno apdovanotas Lietuvos diplomatijos žvaigžde. *Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas*

FLUXUS ir Jonas Mekas Japonijoje

- 20.** John Lennon Polaroid. „Jurgis, kepantis blynus“. *Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas*
- 21.** John Lennon Polaroid. „Jurgis kepdamas blynus pakelia akis“. *Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas*
- 22.** John Lennon Polaroid. „Jonas ir Buthc“. *Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas*
- 23.** John Lennon Polaroid. „Kalbantis Jonas“. *Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas*

- 24.** John Lennon Polaroid. „Jurgis moko Joną šypsotis“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 25.** John Lennon Polaroid. „Jonui nuo Jono blynų dienos proga“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 26.** Jono Meko sveikinimas „Japonijos draugams“ „Lietuva–kai“ draugijos organizuotų renginių Čiūbu universitete proga, 1995 m. Faksimilė.
Gabijos Čepulionytės archyvo nuotr.
- 27.** John Lennon Polaroid. „Jurgis su jo trečia ranka“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 28.** John Lennon Polaroid. „Tuščia polaroid juostelė“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 29.** John Lennon Polaroid. „Jurgis, žiūrintis per petį“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 30.** John Lennon Polaroid. „Jurgis su jo trečia ranka. Yoko“.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 31.** Rėmintą AY-O vardo kortelė. Aut. Jurgis Mačiūnas.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas
- 32.** Rėmintą Yoko Ono vardo kortelė. Aut. Jurgis Mačiūnas.
Jono Meko vizualiųjų menų centro archyvas

Japonijos tyrimai Lietuvos universitetuose

- 33.** Prof. Antanas Andrijauskas (g. 1948) – Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas, Vilniaus dailės akademijos profesorius, ilgametis Lietuvos orientalistų asociacijos vadovas, Rytų meno filosofijos, estetikos, kultūros istorijos tyrinėtojas, Rytų–Vakarų komparatyvistinių studijų pradininkas nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje. Prof. A. Andrijauskas išleido dešimtis monografijų, publikavo šimtus mokslinių straipsnių, rengia tęstines tarptautines akademines konferencijas, yra tęstinių leidinių „Rytai–Vakarai: Komparatyvistinės studijos“, „Bibliotheca Orientalia et Comparativa“, „Estetikos ir meno filosofijos tyrinėjimai“ ir mokslo leidinių redakcinių kolegijų narys. Išugdė kelias kartas orientalistikos studentų ir tyrėjų. Prof. A. Andrijausko knyga „Tradicinė japonų estetika ir menas“ – vienas pirmųjų

- 1–5.** Aivaras Mockus. „Sakura vėtroje“. Rež. Jonas Vaitkus. Bendro japonų teatro trupės „Dora“ ir lietuvių teatro kūrėjų spektaklio pristatymo Tokijo „Haiyuza“ teatre ir Lietuvos nacionaliniame dramos teatre skrajutės.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 6.** Birutė Marcinkevičiūtė. „Japonijos dienoraščiai“. *Krantai*, 1998, Nr. 3, p. 5.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
- 7–8.** Aktorės ir režisierės Birutės Mar tradicinio japonų teatro principu sukurtas spektaklis „Buda palėpėje“. Premjera 2019 m. rugpjūčio 18 d. Skrajutė.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 9.** „Japonijos Harmonija“. Japonijos tradicinių sceninių menų pristatymas Lietuvoje. Trupės vadovas – Takamasa Fujima. Pasirodymai vyko 2017 05 12–18 Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, Alytaus miesto teatre ir Vilniaus universiteto Teatro salėje. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 10–11.** Lėlininko Hiroshi Hori pasirodymas japoniškų lėlių šokio spektaklyje Lietuvoje. 2014 11 19–20, Vilnius ir Kaunas. Programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 12–13.** Mažojo kiogeno teatro spektaklis „Kaki-Jamabuši“. Vaidina Motohiko Shigeyama. 2013 04 26–27, Šokio teatras Vilniuje ir Marijampolės kultūros centras. Renginio programėlė ir plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 14 ir 19.** Japonų lėlių teatro trupės „Hachioji Kuruma Ningyo Nishikawa Koryu Troupe“ pasirodymas. Renginyje skirtas Lietuvos ir Japonijos diplomatinių santykių atkūrimo 20-mečiui paminėti. 2011 10 23–24, Ūkio banko teatro arena Vilniuje. Kvietimas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 15.** Monospektaklis „Jaja“ pagal Seiichi Yoshiro pjesę. Atliko Eglė Mikulionytė. 1998 09 16–27, Vilnius, Kaunas, Klaipėda. Brošiūra.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 16–17.** Kabuki „Glicinių mergelė“. Paskaita ir mini spektaklis. Atliko Ichimura Manjiro II ir ansamblis. 2001 11 17–19, Nacionalinis dramos teatras Vilniuje. Programėlė.
Japonijos ambasados archyvas

- 10–12.** Japoniškas sodas Mažučiuose, Kretingos rajone, yra didžiausias japoniškas sodas Europoje, kuriamas Hajime Watanabe ir Šarūno Kasmausko rankomis.
Labdaros ir paramos fondo „Japoniškas sodas“ archyvas
- 15–22.** Kęstutis Ptakauskas 2017 m. buvo apdovanotas Tekančios saulės ordinu su sidabro spinduliais. Šis ordinas K. Ptakauskui įteiktas už indėlį skleidžiant Japonijos kultūrą per bonsai meną Lietuvoje. K. Ptakauskas taip pat apdovanotas Japonijos užsienio reikalų ministro padėkos raštu už veiklą organizuojant Pasaulinę bonsai ir suiseki parodą, pastangas sodinant sakuras, išleidžiant knygą „Ryto Rasos sodas“.
Nuotraukos ir skrajutės iš VŠĮ „Bonsai studija“
- 21.** 2017 m. buvo apdovanotas Tekančios saulės ordinu su sidabro spinduliais.
Nuotrauka iš Japonijos ambasados Lietuvoje archyvo

8 širma Ikebana

- 1–3.** Laimutės Vanagienės ikebanos.
Laimutės Vanagienės archyvas
- 3–6.** Laimutė Vanagienė – Sogetsu mokyklos ikebanos meistrė.
Vygau do Juozaičio nuotr.
- 7–8.** Rasos Varvuolienės ikebanos.
Rasos Varvuolienės archyvas
- 10–11.** Rasa Varvuolienė – Ohara mokyklos ikebanos meistrė.
Rasos Varvuolienės archyvas
- 12–15.** Ikebanos meistro Toshiyuki Ohki ikebanos demonstravimas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje.
Gabijos Čepulionytės archyvas

veikalų, tyrinėjančių japonų estetikos ir meno tradicijas nuo ištakų iki Edo laikų. Knyga nominuota Japonijos fondo apdovanojimui.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

- 34.** *Geografija, arba Žemės aprašymas* / pagal Geikie, Nalkowskį ir kitus sutaisė Szernas. Chicago, Ill.: spauda ir kasztais „Lietuvos“, 1899.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Šerno slapyvardžiu pasirašinęs Juozo Adomaičio (1859–1922) išėivijoje išleista geografijos knyga buvo viena iš pirmųjų, išsamiau pristatiusių Japoniją lietuvių kalba.
- 35.** Elektroninis japonų–lietuvių kalbų žodynas *jishokun.lt* / sud. Aurelijus Zykas. Kaunas, 2016.
Išsamaus lietuvių ir japonų kalbų žodyno popierinių puslapių dar negalime pavartyti, tačiau Aurelijaus Zyko pastangomis galime naršyti elektroninę versiją, kuri prieinama visiems, visur ir visada, užsukus adresu *jishokun.lt*. Žodynas apima daugiau kaip 70 000 žodžių, kelis tūkstančius hieroglifų, yra papildytas iliustracijomis, lentelėmis ir kita informacija.
Japonologas Aurelijus Zykas (g. 1978) yra daug prisidėjęs prie Lietuvos ir Japonijos ryšių kūrimo, abipusio supratimo gilinimo: vertėjudamas aukšto lygio delegacijoms, ugdydamas Rytų Azijos specialistus Vytauto Didžiojo universitete, organizuodamas Japonijai skirtus renginius Kaune, publikuodamas tiek akademines, tiek populiariąsias pažintinės literatūros knygas. Nuo 2022 m. A. Zykas visas sukauptas žinias ir patirtis pritaiko eidamas Lietuvos ambasadoriaus Japonijoje pareigas.

Kalbos ir literatūros studijos

- 36.** Rio Kojima. *Japanese I ir Japanese II*. VDU, Kaunas, 1993. Japonų kalbos kurso metodinė medžiaga.
Gabijos Čepulionytės archyvas
Trūkstant japonų kalbos vadovėlių dr. Rio Kojima parengė rankų darbo metodinės medžiagos sąsiuvinį. R. Kojima buvo pirmasis dėstytojas iš Japonijos, ilgesnį laiką praleidęs Lietuvoje. 1993–1995 m. jis dėstė Vytauto Didžiojo universitete, savo paskaitomis įkvėpė studentus domėtis Japonijos istorija, kultūra. R. Kojima taip pat atliko tyrimus, kurie padėjo geriau suprasti Lietuvos ir Japonijos santykių istoriją, praplėtė lyginamųjų studijų lauką.
- 37.** *Japonų kalba I* / Violeta Devėnaitė. Vilnius: Akademine leidyba, 2018.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Pirmasis japonų kalbos vadovėlis lietuvių kalba pasirodė elektroniniu pavidalu internete – tai *japonukalba.vdu.lt* (2012 m.), kurį sukūrė Vytauto Didžiojo universiteto jaunieji japonistai. Antruoju galima laikyti po kelerių metų pasirodžiusią mokomąją medžiagą knygos pavidalu, kurią parengė Vilniaus universiteto japonų kalbos dėstytoja Violeta Devėnaitė.

- 38.** *Ritoaniago* [Lietuvių kalba] / Eiko Sakurai. Tokyo: Hakusuisha, 2012. *Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos biblioteka*
Pirmasis išsamus japoniškas lietuvių kalbos vadovėlis pasirodė prieš 15 metų – 2007-aisiais (atnaujintas leidimas – 2019 m.). Jo autorė yra aktyvi lietuvių kalbos populiarioja, Tokijo užsienio studijų universiteto dėstytoja dr. Eiko Sakurai. Kad vadovėlis sulaukė pasisekimo, rodo tai, kad jis buvo du kartus perleistas.
- 39.** *Ritoania wo shiru tameno 60 sho* [60 straipsnių rinkinys Lietuvai pažinti] / Eiko Sakurai. Tokyo: Akashishoten, 2020. *Vytauto Didžiojo universiteto Azijos studijų centras*
Ši knyga atsirado Tokijo užsienio kalbų universitete dėstančios lituanistės dr. Eiko Sakurai pastangomis, subūrus skirtingų sričių specialistus. Jų parengti straipsniai japonų skaitytojams išsamiai ir įvairiapusiškai pristato Lietuvos istoriją, gamtą, kultūrą ir kitas sritis.
- 40.** Dr. Dalia Švambarytė (g. 1968) yra japonologijos pradininkė Vilniaus universitete, Orientalistikos centro, veikusio 1993–2018 m., o vėliau reorganizuoto į Filosofijos fakulteto Azijos ir transkultūrinių studijų institutą, viena iš steigėjų, japonologijos studijų programų sudarytoja. Jos pedagoginės veiklos ir mokslinių tyrimų sritys apima Japonijos kultūrą ir jos tyrimus, istoriją, klasikinę japonų literatūrą, etnologiją, japonų kalbą, kultūros savivoką Azijos literatūroje. D. Švambarytė japonologiją Lietuvoje praturtino pamatiniais veikalais, išsamiai analizuojančiais Japonijos istoriją, klasikinę literatūrą, taip pat klasikinės ir moderniosios japonų literatūros vertimais. 2020 m. apdovanota Tekančios saulės ordinu su aukso spinduliais ir rozete už nuopelnus plėtojant akademinis mainus bei skatinant tarpusavio supratimą tarp Japonijos ir Lietuvos. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*
- 41.** *Ritoaniago kiso 1500 go* [1500 bazinių lietuvių kalbos žodžių žodynelis] / Ikuo Murata. Tokyo: Daigakushorin, 1995. *Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos biblioteka*
Prof. Ikuo Murata yra vienas iš pirmųjų japonų baltistų, žinias sukaukęs studijuodamas JAV ir Švedijoje, lankydamasis Baltijos šalyse. Dirbo Tokijo ekonomikos universitete, publikavo straipsnių apie baltų kalbų raidą ir ypatumus. Lietuvių kalbą Japonijoje pristatė per literatūros kūrinių vertimus (Kristijono Donelaičio „Metų“ ir Antano Baranausko „Anykščių šilelio“ dalys, lietuvių liaudies pasakos, Valdo Adamkaus, Jono Meko ir kitų lietuvių autorių kūriniai), taip pat sudarydamas ir išleisdamas lietuvių kalbos žodynėlį.

5–6 širmos Festivaliai „NowJapan“ ir „Creative Lithuania“

Festivalis „NowJapan“, gyvavęs nuo 2008 m. ir savo istoriją baigęs 2022 m., buvo didžiausias Japonijos kultūros festivalis Baltijos šalyse, sukviestas į Lietuvą gausų būrį šiuolaikinių Japonijos menininkų ir daug dėmesio skyres populiariosios japonų kultūros sklaidai Lietuvoje. Parodoje pateikiama tik nedidelė dalis festivalio skrajučių, bilietų pavyzdžių, programėlių, atrinktų iš gausaus *VšĮ „Kultūrinės ir organizacinės idėjos“ archyvo*.

„Creative Lithuania“ yra projektas, skatinantis lietuvių ir japonų menininkų bendradarbiavimą ir siekiantis šiuolaikinius lietuvius menininkus bei moderniąją Lietuvos kultūrą pristatyti Japonijoje. Lankstinukai ir bukletai iš *VšĮ „Kultūrinės ir organizacinės idėjos“ archyvo*.

7 širma Sodai

- 1.** Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus ir Chiune Sugiharos našlė Yukiko 2001 10 01 Prezidentūros kieme sodina sakuras. *Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas*
- 2–3.** Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus ir Chiune Sugiharos našlė Yukiko 2001 10 02 prie paminklinio akmens su bareljefu, atidengto minint japonų diplomato Chiune Sugiharos 100-ąsias gimimo metines. Paminklas sukurtas Vasedos universiteto Tokijuje, kuriame studijavo Sugihara, iniciatyva. Bareljefo autorė Dalia Matulaitė. *Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos archyvas*
- 4–6, 13–14.** Japoniškas sodas Vilniaus universiteto Botanikos sode. Padedant ir tarpininkaujant Japonijos ambasadai, sodas pradėtas kurti 2003 m. pagal Hajime Watanabe ir Hiroshi Tsunodos koncepcinį planą. 2012 m. sodas buvo atidarytas lankytojams. *Vilniaus universiteto Botanikos sodo archyvas*
- 7–9.** Vilniuje tarp T. Kosciuškos ir Sluškių gatvių esantis japoniškas sodas „Sei shin en“ sukurtas dailininkės Dalios Dokšaitės iniciatyva. *VšĮ Japonų kultūros namų archyvas*

Atvirukas.

Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

- 18.** 15-asis Japonijos kino festivalis. 2016 01 22–27, Vilnius. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

- 19 ir 22.** „Lietuvos šviesuoliai 2013“, M. K. Čiurlionio fondo ir Japonijos ambasados Lietuvoje rengti apdovanojimai, kuriuose buvo apdovanojami Japonijos ir Lietuvos kultūros bei diplomatijos srityse nusipelnę šviesuoliai. 2013 10 29, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Vilnius. Kvietimas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

- 23.** Japonijos kultūros savaitė Panevėžyje, Lietuvos kultūros sostinėje. 2014 02 18–03 02, Panevėžys. Skrajutė su programa.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

Šiuolaikinės japonų kaligrafijos ir tapybos tušu paroda. 2017 07 11–08 27, Taikomosios dailės ir dizaino muziejus. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

- 24.** Nuotraukų konkurso „Sakuros Lietuvoje“ nugalėtojų apdovanojimo ceremonija Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. 2021 06 15, Vilnius. Apdovanojimų ceremonijos plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas

4 širma

Architektūros festivalis EAST-EAST

Pirmasis architektūros festivalis „East–East 1“ arba „Rytai–Rytai 1“ įvyko Kaune, Mykolo Žilinsko dailės galerijoje, 2002 m. rugpjūtį. Minintis organizuoti bendrą Lietuvos ir Japonijos architektūros renginį kilo Lietuvos Respublikos ambasadoriui Japonijoje Dainiui Kamaičiui. Į pirmą festivalį atvyko didžiausios Japonijos architektūros žvaigždės: Fumihiko Maki, Kengo Kuma, Tadao Ando, Taro Ashihara, George Kunihiro, Tetsuo Furuichi, Chiaki Arai, Koh Kitayama ir Hidetoshi Ohno. Bendrą architektūros darbų parodą M. Žilinsko dailės galerijoje atidarė Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus. 2022 m. įvyko penktasis „East–East 5“ arba „Rytai–Rytai 5“ festivalis. Festivalio metu organizuojamos parodos, seminarai, dirbtuvės studentams.

Dainiaus Kamaičio archyvas

- 42.** *Yaku ni tatsu ritoania go* [Praktinė lietuvių kalba] / Hideto Matsuo ir Indre Baronina. Tō kyō: Hon no fūkeisha, 2004.
Vytauto Didžiojo universiteto Vaclovo Biržiškos biblioteka

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybos pristatymas Japonijoje

- 43.** M. K. Čiurlionio parodos FANTASIST AND MYSTIC OF FIN-DE-SIECLE LITHUANIA „Sezon“ moderniojo meno muziejuje plakatas. *Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus*
Pirmoji po Nepriklausomybės atkūrimo užsienyje surengta M. K. Čiurlionio paroda „Čiurlionis: Lietuvos *fin-de-siècle* fantazijos ir paslaptys“ vyko 1992 m. kovo 7 d. – balandžio 5 d. Tokijo „Sezon“ moderniojo meno muziejuje. Eksponuoti tapybos, grafikos kūriniai, piešiniai, laiškai, gaidos. Parodos atidaryme dalyvavo pirmą kartą Japonijoje lankęsis tuometinis Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis ir Gražina Ručytė-Landsbergienė. Skaičiuojama, kad parodą aplankė beveik 19 tūkstančių lankytojų, o M. K. Čiurlionis, kaip tapytojas, tapo plačiai žinomas japonams. Dr. Yumiko Nunokawos žodžiais, M. K. Čiurlionis veikiausiai buvo pirmasis Japonijoje pristatytas lietuvių menininkas. Muzikologas Ichirō Katō 1970 m. publikavo straipsnį „Atrandamas genialus menininkas – M. Čiurlionis iš Lietuvos“ („Soviet Journal“, 1970 m. sausio 23 d.).
- 44.** M. K. Čiurlionio parodos FANTASIST AND MYSTIC OF FIN-DE-SIECLE LITHUANIA „Sezon“ moderniojo meno muziejuje katalogas (*Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus*) ir lankytojo bilietas (*Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas*)
- 45.** *Čiurlionis Piano Works*. Edited with commentaries by Darius Kučinskas. Media Corporation, 2011.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
- 46.** M. K. Čiurlionio parodos FANTASIST AND MYSTIC OF FIN-DE-SIECLE LITHUANIA „Sezon“ moderniojo meno muziejuje Tokijoje inspiruota kompaktinių plokštelių serija, 1992–1993 m. išleista įrašų kompanijos „King Records“ muzikologo ir prodiuserio Yukihisio Miyayamos pastangomis. Simfoninės poemos „Jūra“ ir „Miške“ buvo pirmą kartą įrašytos pagal originalias partitūras.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Literatūriniai ryšiai

Ši parodos dalis eksponuojama prie Parodų salės

- 47.** *Vainikai: naujesniosios poezijos antologija* / paruošė K. Binkis. Kaunas; Vilnius: „Švyturio“ bendrovės leidinys, 1921.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Naujesniosios poezijos antologijoje „Vainikai“, kurią spaudai 1921 m. parengė poetas avangardistas Kazys Binkis, publikuojami žymiausių to meto lietuvių poetų kūriniai, tai yra vienas iš pirmųjų pavyzdžių, kaip tradicinė japoniškoji poezija gali įkvėpti naujų poezijos ir minties raiškos formų paieškoms. K. Binkio „Utos“ (taip Japonijoje dar vadinamos trisdešimt vieno skiemens poetinės miniatiūros tankos), kurias jis pats yra pavadinęs „japonų mikro-poezijos bandymais“, nors sueiliuotos vakarietiška maniera, prie tradicinės japonų poezijos priartėja žaismingais pasikartojimais ir rafinuota gėlių kalba.
- 48.** *Japonų pasakos* / pagal rusišką vertimą sutaisė S. Vaitiekupinas. Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1907.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Šiuo metu turimomis žiniomis, tai pirmasis grožinės japonų literatūros vertimas į lietuvių kalbą. Pasakų rinkinį sudaro septynios japonų pasakos. Rinkinio sudarytojas ir vertėjas iš rusų kalbos – Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Saliamonas Banaitis (1866–1933).
- 49.** *Vandenių šalyje* / Riunosuke Akutagava; iš japonų k. vertė Arvydas Ališauskas. Nemunas, 1969, Nr. 11.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Arvydas Ališauskas (g. 1942) yra pirmasis vertėjas Lietuvoje, japonų grožinės literatūros kūrinius ėmęs versti tiesiai iš japonų kalbos. Šis Ryūnosukės Akutagawos apsakymas, publikuotas periodinėje spaudoje, ir leidykloje „Vaga“ išleista Pimei Ogawos literatūrinių pasakų rinktinė „Laukinės rožės“ yra laikomi pirmaisiais vertimais iš originalo kalbos. Už nuopelnus skatinant Japonijos kultūros populiarinimą ir japonų kalbos studijas 2012 m. A. Ališauskas buvo apdovanotas Tekančios saulės ordinu su aukso spinduliais ir rozete.
- 50.** *Kova dėl Tolimųjų Rytų* / Matas Šalčius. Rankraštis.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Matas Šalčius (1890–1940) buvo itin spalvinga ir į gausybę įvairių veiklų įsitraukusi asmenybė. Šios parodos kontekste svarbiausia M. Šalčiaus aistra kelionėms, į kurias jis leidosi nuo jaunų dienų, per gyvenimą apkeliavo didesnę dalį pasaulio. Japonijoje buvo tris kartus, įspūdžius ir įžvalgas paliko ne tik rankraščiuose, straips-
- 5.** Festivalis „Sharing“ Tokijuje, sutartinių grupės „Trys keturiose“ koncertas. 2010 11 09.
Miglės Lebednykaitės archyvas
- 6.** 9-asis Japonijos kino festivalis „Japonija toli, Japonija arti“. 2009 10 16–22, Vilnius. Skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 7.** 8-asis japonų filmų festivalis. 2008 10 17–23, Vilnius. Programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 8.** 10-asis Japonijos kino festivalis. 2011 02 04–10, Panevėžys, Klaipėda, Kaunas, Alytus. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 9.** „EU Film Days 2009“ lankstinukas.
Gabijos Čepulionytės archyvas
- 10.** Japonijos kino filmų festivalis. 1998 12 05–09, Klaipėdos paveikslų galerija. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 11.** Yasujiro Ozu filmų retrospektyva. 2004 12 01–07, kino teatras „Lietuva“, Vilnius. Programa.
Japonijos ambasados archyvas
- 12.** Lietuviškos kultūros festivalis „Ritoania now“, organizuojamas gimtojoje Chiune Sugiharos Gifu prefektūroje.
Gifu prefektūros archyvas
- 13.** 14-asis Japonijos kino festivalis, skirtas režisieriaus Kihachi Okamoto kūrybai. 2015 02 06–11, Vilnius. Plakatas.
Japonijos ambasados archyvas
- 14.** 8-asis japoniškas festivalis. 2017 06 24–25, Japoniškas sodas Darbėnų sen., Kretingos r. Skrajutė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 15.** 16-asis Japonijos kino festivalis. 2017 02 03–08, Vilnius. Plakatas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
- 16.** 19-asis Japonijos kino festivalis (kovo 2 ir 3 d. seansai Vilniuje ir kovo 7 d. seansai Kaune buvo atšaukti dėl COVID-19 pandemijos). 2020 02 27–03 07, Vilnius, Kaunas. Skrajutė.
Japonijos ambasados archyvas
- 17.** „Japoniškos atostogos“ Vilniuje, Vilniaus miesto savivaldybės inicijuotas japoniškų renginių savaitgalis. 2020 08 28–30, Vilnius.

9. „EXPO 2005“. *Aichi* paviljono ekspozicija. Kur yra Lietuva?
Romo Jankausko archyvas
10. „EXPO 2005“. *Aichi* paviljono ekspozicija. Lankytojai prie paviljono.
Romo Jankausko archyvas
11. Arūnas Marcinkevičius. „Trimis milijonais susidomėjo dar vienas vienas milijonas“. *Savaitė su TV*, 2005 m. rugsėjo 14, Nr. 37, p. 10–11.
Romo Jankausko archyvas
12. Paulius Normantas. „Apie Igarkos kraštą – Šiaurinės japonų teritorijos / pietinės Kurilų salos“. Parodos kvietimas. 1996 04 02–15.
Gabijos Čepulionytės archyvas
13. Romas Jankauskas. „Lietuva pasaulinėje parodoje „EXPO 2005“ pasirodo labai sėkmingai“. *Mokslas ir gyvenimas*, 2005, Nr. 9, p. 24–27.
Romo Jankausko archyvas
14. Vetusta Prišmantienė. „Ar pasauliui bus įdomi Lietuva“. *Tėviškės gamta*, 2004 m. rugpjūtis, 8 (128).
Romo Jankausko archyvas
15. Laima Lavaste. „Japonai audringai plojo nuo gedulo išvaduotai Lietuvai“. *Mūzų malūnas*, „Lietuvos ryto“ antradienio priedas, 2005 m. liepos 12 d., Nr. 28 (701).
Romo Jankausko archyvas

3 širma

Kultūros festivaliai

1. 7-asis japonų filmų festivalis. Popierinė programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
2. 7-asis japonų filmų festivalis. Popierinė programėlė.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
3. Festivalis „Sharing“ Tokijuje, Amu galerijoje, grupės „Baltos kandys“ paroda. 2010 11 02–07.
Miglės Lebednykaitės archyvas
4. Festivalis „Sharing“ Tokijuje, Amu galerijoje, grupės „Baltos kandys“ paroda. 2010 11 02–07.
Miglės Lebednykaitės archyvas

niuose, bet ir 1935–1936 m. išleistoje 6 tomų knygoje „Svečiuose pas 40 tautų“, kurios šešta dalis skirta Rytų Azijai, įskaitant ir Japoniją.

Literatūra vaikams

Ši parodos dalis eksponuojama Vaikų ir jaunimo literatūros skaitykloje (1 aukštas)

51. *Ritoania. Sekai no minwa* 33 / Lietuva. Pasaulio pasakos 33. Iš vokiečių k. vertė Emiko Kotō. Gyōsei. 1981.
Gabijos Čepulionytės archyvas
Lietuvių literatūros vertimų į japonų kalbą nėra gausu. Ši lietuviškų pasakų rinktinė, pasirodžiusi 1981 m., yra vienas iš nedaugelio to meto lietuvių literatūros pavyzdžių šalia aštuntajame dešimtmetyje Japonijoje profesoriaus Ikuo Muratos išverstų lietuvių liaudies pasakų „Eglė žalčių karalienė“ ir „Mildutė“.
52. Motoko Nakagawa (g. 1942) ir Stasys Eidrigėvičius (g. 1949) – japonams puikiai žinomas ir itin mėgstamas duetas. M. Nakagawa – menotyrininkė, knygų vaikams autorė. S. Eidrigėvičius – vienas iškiliausių šiuolaikinių Lietuvos menininkų, kuriantis iliustracijas M. Nakagawos sukurtoms istorijoms.
Sigutės Chlebinskaitės archyvas
53. Japonų leidykla „HOLP Shuppan“, leidusi knygų seriją „Pasaulio tautų pasakos“, sugalvojo išleisti lietuvišką pasaką „Gulbė karaliaus patį“. Iliustratorių konkurse dalyvavo keletas Lietuvos dailininkų, japonai pasirinko Sigutės Valiuvienės siūlytą variantą. Knyga Japonijoje buvo išleista 1989 m. 2022 m. ji išleista Lietuvoje, tekstai joje pateikti jau abiem kalbomis – japonų ir lietuvių. Tai naujausias šios parodos eksponatas.
Sauliaus Valiaus archyvas

Išsamesnę ir daugiau tematikų apimančią informaciją apie Lietuvos ir Japonijos ryšius galite rasti interneto svetainėje www.ritoja.lt

1 širma

Japonijos Vyriausybės kultūros grantai

1. Japonijos Vyriausybės kultūros grantai Lietuvai. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos bukletas.
Japonijos ambasados Lietuvoje archyvas
2. Eglė Marčėnienė. „Arigato“ lietuviškai reiškia „ačiū“. *Mokslas ir gyvenimas*, 2001 m., Nr. 10, p. 40–41.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

„Aichi Expo 2005“

1. „Lithuanian Business Review“. *Special Issue for Exhibition Expo 2005 Aichi Japan*, 2005, No. 1.
Romo Jankausko archyvas
2. „Address by H. E. Mr. Valdas Adamkus, President of the Republic of Lithuania, to the organisers of EXPO 2005“. *Lithuanian Business Review. Special Issue for Exhibition Expo 2005 Aichi Japan*, 2005, No. 1, p. 4–15.
Romo Jankausko archyvas
3. *Lithuania in the World*, 2003, Vol. 11, No. 6.
Romo Jankausko archyvas
4. „Nature’s Wisdom at EXPO 2005“. *Lithuania in the World*, 2003, Vol. 11, No. 6.
Romo Jankausko archyvas
5. Raimonda Karnackaitė. „The Japanese say „Ačiū“. Two million people visited the Lithuanian pavilion at the World Exhibition“. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 13, No. 5, p. 8–9.
Romo Jankausko archyvas
6. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 13, No. 5.
Romo Jankausko archyvas
7. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 13, No. 1.
Romo Jankausko archyvas

8. Steven Paulikas. „A Stand among friends. Visitors to EXPO 2005 will experience a modern and vibrant Lithuania“. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 13, No. 1, p. 8–9.
Romo Jankausko archyvas
9. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 12, No. 6.
Romo Jankausko archyvas
10. „National Day at EXPO 2005“. *Lithuania in the World*, 2005, Vol. 12, No. 6. *Romo Jankausko archyvas*

2 širma

„Aichi Expo 2005“

1. Laima Lavaste. „Japonai audringai plojo nuo gedulo išvaduoti Lietuvai“. *Mūzų malūnas*, „Lietuvos ryto“ antradienio priedas, 2005 m. liepos 12 d., Nr. 28 (701).
Romo Jankausko archyvas
2. Vytautas Žeimantas. „Lietuvos dalyvavimas pasaulinėje parodoje „Expo 2005“ buvo pristatytas Alytuje ir Druskininkuose“. *Lietuvos aidas*, 2004 06 30, Nr. 149.
Romo Jankausko archyvas
3. *Made in Lithuania*, 2005, Vol. 17, No. 3.
Romo Jankausko archyvas
4. „Expo 2005“. *Made in Lithuania*, 2005, Vol. 17, No. 3, p.16.
Romo Jankausko archyvas
5. Vytautas Žeimantas. „Pasaulinės parodos „Expo 2005“ Japonijoje atgarsiai: Lietuvos vardas skamba“. *Lietuvos aidas*, 2006 03 14, Nr. 59 (305).
Romo Jankausko archyvas
6. „EXPO 2005“. *Aichi paviljono ekspozicija*. DNR spiralė.
Romo Jankausko archyvas
7. „EXPO 2005“. *Aichi paviljono ekspozicija*. DNR spiralė.
Romo Jankausko archyvas
8. „Music from Lithuania: The Lithuanian National Day Performers“, bukletas. Vilnius, 2005.
Romo Jankausko archyvas